

Boqiy fikr

*Odamlarning dardini
eshitish, ular bilan ochiq
muloqotda bo'lish, og'irini
yengil qilish — aholining
davlat va jamiyatga
ishonchini mustahkamlashga
xizmat qiladi.*

Shavkat MIRZIYOYEV

Kuch — bilim va tafakkurda

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT XALQ ZIYOLILARI GAZETASI معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2017-yil 11-mart, shanba № 20 (8981)

BARCHA EZGU ISHLARIMIZ XALQIMIZ FAROVONLIGINI YANADA YUKSALTIIRISHGA IYUNALTIIRILGAN

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев жойларда амалга оширилаётган бунёдкорлик ишлари, олиб борилаётган ислохотлар жараёни, йирик лойиҳалар билан танишни ва халқ билан мuloqот қилиш мақсадида 10 март куни Бухоро вилоятга ташриф буюрди.

Давлатимиз раҳбари ўзининг сайловолди дастурида мамлакатимизнинг барча ҳудудлари қатори Бухоро вилоятини ҳам ривожлантириш бўйича улкан режаларни баён этган эди. Президентимиз Бухоро вилоятга ташрифи давомида ана шу режалар ижроси, амалга оширилаётган бунёдкорлик ишлари, истиқболли лойиҳалар билан танишмоқда.

Бухоро эрслар давомида жаҳон цивилизацияси тараққиётига улкан ҳисса қўшиб келган, ҳақли равишда шарифлик мақомига сазовор бўлган муқаддас шаҳарлардан.

Мустақиллик йилларида Биринчи Президентимиз Исрол Каримов раҳнамолигида Бухорода беқиёс бунёдкорлик ишлари амалга оширилди. "Бухоро маданий маркази", унинг таркибидagi "Кўҳна ва боқий Бухоро" монументи бухороликлар ва вилоятга келувчи сайёҳларнинг севим-

ли масканига айланган.

Сўнги йилларда бу борадаги ишлар вилоятда янада кенг кўламда амалга оширилмоқда. 2016 йилда вилоят иқтисодиётида барқарор ўсиш суръатлари таъминланиб, ялпи ҳудудий маҳсулот ҳажми 7,9 фоизга ошди. Вилоят ялпи ҳудудий маҳсулоти таркибига кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг улуши 67,9 фоизни ташкил этди.

Қандим газни қайта ишлаш мажмуаси қурилиши давом этмоқда. Мажмуа таркибига йилига 8,1 миллиард куб метр табиий газни қайта ишлаш қувватига эга завод, 114 қазилар қудуғи, 11 махсус майдон ва 4 йигув пунктини ўз ичига олган табиий газни тўплаш тизими қиради. 370 километр газ қувири, 160 километр автомобиль йўли қуриш режалаштирилган бу лойиҳа Ўзбекистон газ конларини ўзлаштиришни янги босқичга кўтаради. Марка-

зий Осиёдаги йирик ишлаб чиқариш мажмуаларидан бири бўлган ушбу заводда 2 мингдан зиёд доимий иш ўрни яратилади.

2016 йили энг улуғ, энг азиз байрамимиз арафасида Тошкент — Бухоро йўналишида юқори тезликда ҳаракатланувчи "Afrosiyob" электр поездининг илк қатнови амалга оширилди. Бундан вилоят аҳлининг кўнгли кўтарилиб, эртанги кунга ишончи янада мустаҳкамланди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев вилоятга ташрифи буюк алломаларимиздан бири Баҳоуддин Нақшбанд меъморий мажмуасини зиёрат қилишдан бошлади.

Эски тузум даврида бу муқаддас маскан хароб бўлиб қолган эди. Истиқлол йилларида миллий, маданий ва маънавий қадриятларимизни, тарихий обидаларимизни тиклаш борасида кенг кўламли ишлар амалга оширилди. Биринчи Президентимиз Исрол Каримов ташаббуси билан

1993 йилда Баҳоуддин Нақшбанд таваллудининг 675 йиллиги муносабати билан мазкур зиёратгоҳ таъмирланди. Мажмуадаги

дахмалар, мақбаралар, масжидлар, айвонлар ва мадрасанинг тарихий қиёфаси тикланиб, қутлуғ қадамжого айлантирилди.

Бугун бу маскан юрдошларимиз ва хорижий сайёҳлар қадами узилмайдиган зиёратгоҳлардан биридир.

Таомилга биноан Қуръон тиловат қилинди.

Президентимиз мазкур ёдгорлик мажмуасини янада ободонлаштириш бўйича мутасаддиларга тегишли кўрсатмалар берди.

Бухоронинг жаҳон цивилизацияси ва ислом маданияти ривожига қўшган ҳиссаси беқиёс. Бу заминда кўплаб алломалар таваллуд топган ва яшаган. Уларнинг бой меросини чуқур ўрганиш ва кенг тарғиб қилиш учун бу ерда Тошкент ислом университети ва факультетини ташкил қилиш керак, деди давлатимиз раҳбари.

Шавкат Мирзиёев Бухоро темир йўл вокзалида йўловчилар учун яратилган шароитларни бориб кўрди.

Узоқ истиқболга мўлжалланган махсус дастурлар, лойиҳалар асосида ушбу соҳада кенг кўламли ислохотлар, улкан бунёдкорлик

ишлари амалга оширилмоқда. Бунинг самарасида ўтган йилларда янги темир йўл линиялари барпо этилиб, мавжудлари реконструкция қилинди, электрлаштирилди. Янги йўналишлар очилиб, янги темир йўл вокзаллари қурилди, мавжудлари таъмирланди.

Мазкур вокзал Биринчи Президентимиз Исрол Каримовнинг 2015 йил 6 мартдаги 2015-2019 йилларда муҳандислик-коммуникациялари ва йўл-транспорт инфратузилмасини модернизация қилиш ва ривожлантириш дастури тўғрисидаги қарорига асосан янгидан қурилиб, фойдаланишга топширилган.

Вокзалда VIP ва турли хизматлар кўрсатиш заллари, тиббиёт, она ва бола, дам олиш хоналари, кутубхона, савдо шохобчалари мавжуд. Бино ташқарисида 4 янги чиптахона ва фаввора қурилган.

Майдони 2,9 гектар бўлган вокзал бир вақтнинг ўзида 500 дан зиёд йўловчи хизмат кўрсатади. Бир кеча-кундузда 2 мингдан ортиқ йўловчини кутиб олиб, жўнатиш имкониятига эга.

(Давоми 2-бетда.)

X Innovatsion g'oyalar, texnologiyalar va loyihalar yarmarkasi

ИННОВАЦИОН ЛОЙИХАЛАР НАМОЙИШИ

Самарқандда инновацион г'оялар, технологиялар ва лойиҳалар ҳудудий ярмаркаси ўтказилди.

Биринчи Президентимиз Исрол Каримовнинг 2008 йил 15 июлдаги "Инновацион лойиҳалар ва технологияларни ишлаб чиқаришга татбиқ этишни рағбатлантириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2009 йил 20 майдаги "Инновацион лойиҳаларни ишлаб чиқаришга татбиқ этишни рағбатлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарорлари ижроси доирасида ташкил этилган тадбирда Самарқанд, Тошкент, Қашқадарё, Жиззах, Бухоро вилоятлари ва Тошкент шаҳридаги олий таълим муассасалари, Ўзбекистон Фанлар академияси, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги тизимидаги илмий-тадқиқот институтлари сингари 30 дан ортиқ ташкилот қатнашди.

(Давоми 3-бетда.)

Замонавий спорт мактаби

Фарғона вилояти Марғилон шаҳридаги 1-болалар ва ўсмирлар спорт мактабида 814 ўғил-қиз спорт билан мунтазам шуғулланмоқда.

Bolalar sporti

2016 йилда янги бунёд этилган ушбу замонавий мажмуа мустаҳкам моддий-техник базага эга. Бу ерда ёшлар малакали мураббийлар кўмагида футбол, мини футбол, волейбол, баскетбол, дзюдо, бокс, энгил атлетика, таэквондо (WTF), стол тенниси, кикбоксинг, шахмат спорти бўйича маҳорат сирларини кунт билан ўрганмоқда.

ЎЗА фотомухбири
Муқимжон ҚОДИРОВ
олган сурат.

5-синф чет тили дарслик-мажмуалари

тажриба-синовда уларни
такомиллаштириш юзасидан қатор
ўринли таклифлар билдирилмоқда

Ўқи деган билан иш битмайди

ёҳуд қандай қилиб ўқувчиларимни
фаол китобхонга айлантирганим
хусусида

БАРЧА ЭЗГУ ИШЛАРИМИЗ ХАЛҚИМИЗ ФАРОВОНЛИГИНИ ЯНАДА ЮКСАЛТИРИШГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Давлатимиз раҳбари шу ерда Бухоро — Мискин темир йўли курилишининг боши билан танишди. Ушбу темир йўли 350 километрдан зиёд. Лойиҳанинг умумий қиймати 283 миллион долларни ташкил этади. Мазкур йўналиш бўйича куриладиган темир йўлда 8 темир йўл станцияси ва разъездлар барпо этил белгиланган.

2015 йил 6 ноябрда "Ўзбекистон темир йўллари" акциядорлик жамияти ва Испаниянинг "Patentes Talgo, S.L.U" компанияси ўртасида юқори тезликда ҳаракатланувчи яна 2 электропоездни харид қилиш бўйича шартнома тизилган эди. Шартномага мувофиқ, ушбу замонавий электропоездларнинг биттаси мамлакатимизга олиб келинди.

Президентимиз янги "Afrosiyob" электропоезднинг имкониятлари, йўловчилар учун яратилган қулайликлар билан танишди.

Замонавий электропоезд олдингиларига қараганда янада кенг имкониятларга эга. Хусусан, шу вақтга қадар ҳаракатланаётган юқори тезликдаги электропоездлар 215 йўловчи сифмига эга эди. Янги поезд 287 йўловчига мўлжалланган. Унда "эконом" тоифали вагонлар сони 2 та кўп.

Тез кунларда электропоезднинг иккинчиси ҳам олиб келинади. Поездлар ҳаракатини йўлга қўйиш баробарида қўшимча иш ўринлари яратилиб, 15 машинист ва 50 га яқин вагон кузатувчисини иш билан таъминлаш кўзда тутилган. "Ўзтемирийўлмаштаъмир" унитар корхонаси ҳудудида юқори тезликда ҳаракатланувчи электропоездларга хизмат кўрсатиш цехи курилмоқда. Бу ҳам янги иш ўринларини кўпайтириш имконини беради.

Президентимиз "Бухоро бриллиант силк" Ўзбекистон — Хитой қўшма корхонасида бўлиб, вилоятда аҳоли фаровонлигини ошириш, янги иш ўринлари яратишга қаратилган бир қанча лойиҳалар билан танишди.

2010 йилда ташкил этилган, замонавий технологик ускуналар билан жиҳозланган корхонада пилла қайта ишланиб, турли ўлчам, кўриниш ва рангдаги матолар тайёрланмоқда. Бунда буюртмачи таклифи ва бозор талаби асосида иш тутилмоқда. Ҳозир бу ерда "Баҳор", "Ёмғир", "Юлдузлар" каби ўнлаб кўринишдаги матолар ишлаб чиқарилмоқда. Матога босилган гулларнинг ўзига хослиги шундаки, уларнинг ранги ўчмайди, сув ва қуёш нурига чидамли.

Ипак матолар экологик тоза, ҳар қандай иқлимга мос. Маҳсулот буюртма асосида Фарғона, Самарқанд, Хоразм вилоятлари ва Тошкент шаҳридаги харидорларга етказиб берилмоқда. Тайёр маҳсулотни экспорт қилиш бўйича хорижий ҳамкорлар билан музокаралар олиб борилаёттир.

Айни пайтда "Бухоро бриллиант силк" қўшма корхонасининг ипак толалари хорижда хариддоргир. Ўтган йили Эрон, Вьетнам, Туркия, Хиндистонга қарийб 2,5 миллион долларга тенг маҳсулот экспорт қилинди.

Бундай корхоналарни кўпайтиришимиз керак, деди давлатимиз раҳбари. Бу корхоналар учун малакали кадрлар тайёрлаш тизимини янада такомиллаштириш, ҳудуддаги касб-хуна қоллежлари билан ҳамкорлик қилиш лозимлигини қайд этди.

Шавкат Мирзиёев шу ерда "Ўзбекенгилсаноат" акциядорлик жамияти томонидан собиқ "Бухоротекс" АЖ негизида ташкил этиладиган "Индорама Индаст ЛТД" Ўзбекистон — Сингапур қўшма корхонаси лойиҳаси билан танишди.

Бухоро вилоятида етиштирилган пахта толасини қайта ишлашга ихтисослаштирилган корхона ишга тушгач, 400 га яқин иш ўрни яратилади. Корхонага Швейцариянинг "Ритер" компаниясида ишлаб чиқарилган замонавий ва энергиятежамкор технологияларни ўрнатиш кўзда тутилган.

Мамлакатимизнинг барча шаҳар ва туманларида пахтани қайта ишлайдиган замонавий корхоналар ташкил этилмоқда. Бу ҳудудда етиштирилган пахта толасини шу ернинг ўзиде қайта ишлаш, тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш, янги иш ўринлари яратиш имкониятини кенгайтирмоқда.

Президентимизга "Ўзбекенгилсаноат" акциядорлик жамияти томонидан 2017-2018 йилларда Бухоро вилоятида пахта толасини қайта ишлаш дастури лойиҳаси ҳақида маълумот берилди.

Бугун Бухорода етиштирилган пахта толасининг 20,6 фоизи вилоят ҳудудида саноат усулида қайта ишланмоқда. Янги лойиҳа бўйича вилоятнинг 7 шаҳар ва туманида 13 йирик саноат корхонасини фойдаланишга топшириш режалаштирилган. Бу вилоятда етиштирилган пахта толасининг 65 фоизини қайта ишлаш, 5 мингга яқин иш ўрни ташкил этиш имкониятини яратади.

Дастурни бажариш учун мамлакатимиз тижорат банклари маблағлари ва

чет эл инвестициясини жалб қилиш режалаштирилган.

Ердан унумли фойдаланиш, тутзорлар барпо этиш бўйича янги лойиҳа тақдироти ҳам бўлиб ўтди. Мамлакатимизда етиштирилган ипак толасига дунё бозориде талаб юқори. Давлатимиз раҳбари мазкур соҳани янада ривожлантириш, тутзорларни кўпайтириш бўйича кўрсатмалар берди. Бу борадаги ишларни тизимли йўлга қўйиш мақсадида ташкил этилаётган "Ўзбекиласаноат" уюшмасининг таркибий тузилмаси билан ҳам танишди.

Вилоятда аграр тармоқни янада ривожлантиришда ҳудуддаги касб-хуна қоллежларида қишлоқ хўжалигининг биз янгидан ўзлаштираётган соҳалари бўйича мутахассислар тайёрлаш тизимини йўлга қўйиш керак, деди давлатимиз раҳбари.

Бухоро шаҳрида ишга туширилаётган "Бухоро хоттон етестиль" корхонаси лойиҳаси билан танишар экан, Шавкат Мирзиёев мамлакатимизда етиштирилган пахтани тола кўринишида сотиш энг кам даромад келтиришини, пахта толасини қайта ишлаб, экспортбоп тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришини янада кенгайтириш зарурлигини таъкидлади.

1000 кишининг бандлиги таъминлашни кўзда тутилган корхонада 6,5 минг тонна ип-кавала, 10 минг квадрат метр жинси мато ва 1,5 миллион донна тайёр тикуччилик маҳсулотлари ишлаб чиқарилади.

Президентимизга Олот туманидаги "Мергантекс" масъулияти чекланган жамияти, Пешку туманидаги ип-кавала ишлаб чиқаришга ихтисослашган кўп тармоқли корхона, Бухоро шаҳрида пахта етиштирилган тайёр тўқимачилик маҳсулоти ишлаб чиқаришга бўлган жараёни қамраб оладиган пахта-тўқимачилик кластери тузиш, табиий ва кимёвий толалардан интеграция асосида тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш ташкил қилиш лойиҳалари ҳақида ҳам батафсил маълумот берилди.

Шавкат Мирзиёев Бухоро шаҳридаги Арк кўргони мажмуасида вилоятнинг туризм салоҳиятини янада ошириш дастури тақдиротида иштирок этди.

Туризмни ривожлантириш давлат қўмитаси томонидан Бухоро вилоятининг туризм салоҳиятини янада ошириш дастури асосида 39 лойиҳа ҳаётга татбиқ этилади.

Мамлакатимизда туризмни зиёрат қилиш, экологик, маърифий, этнографик,

гастрономик, спорт, даволаш-соғломлаштириш, қишлоқ, саноат, ишбилармонлик туризми ва бошқа турларини ривожлантириш бўйича изчил ишлар амалга оширилмоқда.

Дастур доирасида БМТнинг Бутунжаҳон туризм ташкилоти (ЮНВТО) ҳамда туризм бўйича нуфузли халқаро ва миллий ташкилотлар билан ҳамкорликни кенгайтириш, сайёҳлик индустрияси объектларини жадал ривожлантириш, йўл-транспорт ва муҳандислик-коммуникация инфратузилмасини куриш ва реконструкция қилиш чора-тадбирларига 18,5 миллиард сўм маблағ сарфланиши кўзда тутилган.

Давлатимиз раҳбари соҳада кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш, гидлар ва бошқа ходимларнинг билим ва малакасини мунтазам ошириб бориш бўйича зарур кўрсатмалар берди.

Вилоятда рақобатбардош туризм маҳсулотлари ва хизматларини яратиш, уларни ички ва халқаро туризм бозорларида тарғиб қилиш бўйича стратегия ишлаб чиқиш, соҳада реклама-аҳборот фаолиятини кенг йўлга қўйиш бугунги кун талабидир.

Бухоронинг қўҳна ва боқий шаҳар, деб аталишида катта маъно бор, деди Шавкат Мирзиёев. Бу ердаги қадимий обидалар, осори-атикалар, халқимизнинг бетакрор қадриятлари, ўлмас аънавалари асрлар оша яшаб келмоқда. Чет элликларнинг, тарихчи ва мутахассисларнинг уларга қизиқиши доимо юқори бўлган. Бундан самаралар фойдаланиш керак.

Бухорода кичик ҳалқа йўли бунёд этиш, йўлакларга мрамар ва ишлов берилган тошлар ётқириш, бино ва йўлларнинг ёритиш тизимини замонавийлаштириш, меҳмонхона ва иншоотлар куриш, улар атрофида ҳудуднинг табиий иқлим шароитига мос дарахт ва гуллар экиш, маҳаллий ва чет эллик инвесторлар учун барча қулайлик ва имкониятлар яратиш юзасидан зарур топшириқлар берилди.

Президентимиз Бухоро тарихи давлат музейи лойиҳасини кўздан кечирди.

1,2 гектар майдонни ўз ичига оладиган ушбу музей курилишига бюджет маблағлари ҳисобидан 68,3 миллиард сўм сарфланиши мўлжалланмоқда. Музей ишга туширилганидан сўнг, Арк кўргонида сақланаётган ноёб экспонатлар у ерга қўчирилади. Олтмишдан ортиқ иш ўрни яратилади.

Шавкат Мирзиёев маданий мерос объектларининг

бугунги кундаги ҳолати ва уларни сақлашга доир лойиҳалар тақдироти билан ҳам танишди.

Бухоро вилоятида 660 маданий мерос объекти мавжуд. Уларнинг аксарияти археологик объектлар, монументал санъат асарлари, архитектура ёдгорликларидир.

Президентимиз ушбу маданий мерос объектлари халқимизнинг бебаҳо бойлиқи, уларни асраш ва авлодларга безавол етказиш барчамизнинг бурчимиз эканини таъкидлади. Маданий мерос объектларини сақлаш ва таъмирлаш юзасидан соҳа мутахассислари ва уста-қурувчиларга зарур кўрсатмалар берди.

Давлатимиз раҳбари Жондор туманидаги "Жондор чинор чорва" масъулияти чекланган жамияти томонидан ташкил этиладиган паррандачилик мажмуаси лойиҳаси билан танишди.

Бухоро вилоятида паррандачиликни ривожлантириш мақсадида интенсив технологиялар кенг жорий этилмоқда. Натижада тухум ва парранда гўшти ишлаб чиқариш ҳажми ортмоқда. Бугунги кунда вилоятда паррандалар 3,8 миллион бошга, тухум ишлаб чиқариш 347,7 миллион доннага етди.

Пархез гўшт етиштириш ни янада кўпайтириш мақсадида "Жондор чинор чорва" масъулияти чекланган жамияти Нидерландиядан насли парранда олиб келди. Энди корхона негизида қўшимча равишда парранда гўштини қайта ишлаш цехи, 110 минг бош хўжа ўстиришга мўлжалланган мажмуа ишга туширилади. Умумий қиймати 15 миллион сўм бўлган мазкур лойиҳа натижасида парранда гўшти тайёрлаш 2 минг тоннага етказилиб, унинг минг тоннаси қайта ишланади. Аҳолига 18 миллион донна тухум, 1 миллион донна хўжа етказиб берилади. Жами 285 иш ўрни яратилади.

"Ўзмиллийбанк" хузуридаги Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг экспортини қўллаб-қувватлаш жамғармаси ва "Property Industry" масъулияти чекланган жамияти таъсисчилигида Бухоро туманида 38 гектарда агрологистика маркази барпо этилмоқда. 21,8 миллион долларлик мазкур лойиҳа доирасида бу ерда Хитой, Германия, Дания технологиялари асосида мева-сабзавотларни куриштиш, музлатиш, мураббо, жем ва тузламалар ишлаб чиқариш қувватлари, музлаткич ва сувламация ташкил этилади.

(Давоми 3-бетда.)

2017-yil 11-mart, № 20 (8981)

БАРЧА ЭЗГУ ИШЛАРИМИЗ ХАЛҚИМИЗ ФАРОВОНЛИГИНИ ЯНАДА ЮКСАЛТИРИШГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН

(Давоми.

Боши 1-, 2-бетларда.)

Бу йилга 10 минг тонна мева-сабзавотни қайта ишлаш, дастлабки йилларда 6,5 миллион долларлик махсулот экспорт қилиш имконини беради. 250 доимий иш ўрни яратилади.

Ушбу агрологистика марказида маҳаллий хомашё асосида эни 12 метрлик полиэтилен плёнкалар, агрокимёвий воситалар ва суюқ ўғитлар ҳам ишлаб чиқарилади. Шу пайтгача хориждан келтирилган бу махсулотлар импорт ўрнини босиш билан бирга, экспортга ҳам йўналтирилади.

Пешку туманида ташкил қилинадиган чорвачилик комплекси лойиҳаси намойиш этилди.

2016 йилда Бухоро вилоятида қорамоллар баш sonи 2015 йилга нисбатан 4,1 foizga, қўй ва эчкилар 5,5, гўшт етиштириш 7,1, сут ишлаб чиқариш 9,5 foizga oshdi.

Янги чорвачилик комплекси 1000 баш қорамол ва 1 минг 500 баш қўй боқишга мўлжалланган. Умумий қиймати 10 миллиард сўмдан ортиқ бўлган мазкур лойиҳа натижасида 2 минг 650 тонна сут, 200 тонна гўшт, 2,5 тонна жун ишлаб чиқариш режалаштирилган. 800 гектар майдонда озуқа етиштирилади. 100 дан ортиқ иш ўрни яратилади.

Шу ерда Бухоро, Пешку, Ромитан, Олот туманларида ташкил этилаётган чорвачилик хўжаликлари лойиҳалари ҳақида ҳам маълумот берилди.

Шавкат Мирзиёев Аму-Бухоро ирригация тармоқлари лойиҳаси тақдими билан ҳам танишди.

Биринчи Президентимизнинг 2015 йил 25 августдаги қарорига мувофиқ "Аму-Бухоро ирригация тизимларини қайта тиклаш" лойиҳаси амалга оширилмоқда. Шу кунгача Куй мазор, Қорақўл ва Олот насос станциялари реконструкция қилинди. Умумий қиймати 406 миллион доллардан ортиқ бўлган мазкур лойиҳа доирасида Аму-Бухоро-I янги насос станцияси қурилади, Аму-Бухоро-II, Қуйи мазор, Қизилтепа ва Қизилтепа-I насос станциялари реконструкция қилинади. Бунинг самарасида Бухоро вилоятида 275 минг, Навоий вилоятида 40 минг гектар ер

суб билан барқарор таъминланади. Йилга 134,2 миллион киловатт электр энергияси, 25,6 миллиард сўмдан зиёд бюджет маблағи тежалани.

Президентимиз бу ирригация тизими Бухоро учун жуда муҳим аҳамиятга эга эканини таъкидлаб, ажратилган маблағ ва техникалардан оқилона фойдаланиш, белгиланган тадбирларни ўз вақтида амалга ошириш бўйича кўрсатмалар берди.

Шу ернинг ўзида жорий йилда Бухоро вилоятида ташкил қилинадиган интенсив боғлар режаси ҳам намойиш этилди.

Бухоро шахрида мутаассадди раҳбарлар ва вилоят фаоллари иштирокида йиғилиш ўтказилди. Унда вилоят иқтисодиётини янги

босқичга кўтариш, инфратузилмни ривожлантириш, муҳандислик-коммуникация тармоқларини яхшилаш, аҳолини иш билан таъминлаш ва турмуш даражасини янада ошириш масалаларига алоҳида эътибор қаратилди.

Ушбу тадбирларда 2017—2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси ҳамда "Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили" Давлат дастуридаги мақсад-вазифалар ўз ифодасини топди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг Бухоро вилоятига ташрифи давом этмоқда.

ЎЗА

АХБОРОТ

2017 йил 10 март куни Қозғистон Республикаси Президентининг Ёрданчиши — Хавфсизлик кенгаши котиби В.Жумаканов бошчилигидаги делегация Тошкентда бўлди.

Икки давлат ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари ва давлат муассасалари раҳбарлари иштирокида ўтган музокаралар чоғида барқарорлик ва хавфсизликка раҳна соладиган замонавий таҳдид ва хатарларга, диний экстремизм, терроризм, ноқонуний миграция ва бошқа хавфларга қарши курашиш соҳасида ўзаро ҳамкорликни ривожлантириш истиқболлари муҳокама этилди.

Музокаралар халқаро ва минтақавий хавфсизликнинг кўплаб масалалари бўйича икки мамлакат позицияси бир-бирига мос ва ўхшаш эканини тасдиқлади.

Юзага келадиган замонавий таҳдид ва хавфларга биргаликда қарши туриш учун ўзаро алоқаларни янада ривожлантиришга доир аниқ тақлифлар ишлаб чиқилди.

Икки давлат кўп қиррали муносабатларни 2013 йилда имзоланган Ўзбекистон Республикаси ва Қозғистон Республикаси ўртасида Стратегик шериклик тўғрисидаги шартнома руҳида янада ривожлантиришдан манфаатдор экани таъкидланди.

Икки мамлакатнинг хавфсизлик соҳасидаги ўзаро ҳамкорлиги бутун Марказий Осиё минтақасида барқарорликни мустаҳкамлаш ва минтақанинг изчил ривожланишида муҳим аҳамиятга эга экани қайд этилди.

В.Жумаканов тадбирни юксак савияда ташкил этгани ва ҳар икки томон учун долзарб масалаларни атрофлича муҳокама қилиш имконияти яратилгани учун Ўзбекистонга миннатдорлик билдирди.

ЎЗА

Инновацион лойиҳалар намойиши

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Самарқанд вилояти ҳокимининг биринчи ўринбосари Ш.Худойбердиев, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Фан ва технологияларни ривожлантиришни мувофиқлаштириш қўмитаси ижро аппарати раҳбари О.Парпиев ва бошқалар юртимиз олимлари ва ёш тадқиқотчилари томонидан яратилаётган инновацион ишланмаларнинг ҳаётга татбиқ этилиши ишлаб чиқариш, хизмат кўрсатиш соҳаларини замон талаблари даражасида ривожлантиришга хизмат қилаётганини таъкидлади.

Кўرғазмада ҳажон андозаларига мос келадиган янги, юқори самарали материаллар, машиналар, препаратлар ва бошқа илмий технология махсулотларини яратишга имкон берувчи саноат, қишлоқ хўжалиги, соғлиқни сақлаш ва фармацевтика соҳаларига доир инновацион технологиялар ҳамда илм-фан соҳасидаги 150 га яқин инновацион технология ва ишланмалар намойиш этилди. Аини пайтда иштирокчилар бу борада амалга оширилаётган ишлар бўйича ўзаро тажриба алмашиш, истиқболдаги вазифаларни белгилаш, илмий ҳамкорликни янада ривожлантириш ҳамда инновацион лойиҳаларга талабгорлар билан тўғридан-тўғри мулоқот қилиш имкониятига эга бўлди.

– Ярмаркада сув насосларининг иш тизимини автоматик бошқариш қурилмаси билан қатнашяпмиз, – дейди Қарши муҳандислик-иқтисодиёт институти талабаси, лойиҳа муаллифларидан бири Мансур Қиёмов. – Тажриба-синовдан ўтган ушбу қурилма қишлоқ хўжалигида кенг фойдаланиладиган сув насосларининг иш унумдорлигини ошириш, электр энергиясини тежаш ҳамда ортиқча сув сарфининг олдини олиш имкониятини беради. Шу орқали уни харид қилиш учун сарфланган маблағ бир йилда тежалган маблағ ҳисобидан тўлиқ қопланади.

Тадбирда фермер хўжаликлари, саноат корхоналари ва ташкилотлар, кичик бизнес ва хусусий

тадбиркорлик субъектлари билан технология ва ишланмалар муаллифлари ўртасида шартномалар имзоланди.

– Қишлоқ хўжалигида махсулот сифати ва ҳосилдорлигини оширишга хизмат қиладиган ишланмалар эътиборини тортиди, – дейди Пахтачи туманидаги "Дўстобод файзли даласи" фермер хўжалиги иш юритувчиси Зафар Муртазов. – Аиниқса, Ўзбекистон Фанлар академияси Микробиология институти олимлари томонидан яратилган микроустиргич биопрепарат манзур бўлди. Қишлоқ хўжалик экинларини турли касалликлардан асраш ва уларнинг ривожини таъминлайдиган бу воситадан харид қилиб, уни ўз хўжалигимизда қўллаб кўрмоқчимиз.

Кўрғазма яқинида тармоқ ва соҳаларни иқтисодий ривожлантиришга қаратилган янги техника ва технологиялар, илмий ишланма ва ғоялар танлаб олиниб, уларни амалиётга татбиқ этиш юзасидан тавсиялар ишлаб чиқилди.

Ф.ҲАСАНОВ,
ЎЗА муҳбири
А.ИСРОИЛОВ(ЎЗА)
олган суратлар.

Профилактика куни барчани огоҳликка чорламоқда

Payshanba — profilaktika kuni

Интернет тармоғида пайдо бўлган "Кўк кит" ўйини аслида оддий ўйинмас, балки ҳали оқ ва қоранинг фарқини яхши билмайдиган ўсмирларни ажал қомига етаклаётган жарликдир. Айрим мамлакатларда бу хавфли ўйин қурбонига айланганлар бор.

Ҳўш, биз бу хавфдан қанчалик огоҳмиз? Сизу бизнинг фарзандимиз шу ўйин домига тушмаслигига қаролат борми? Бунинг учун ўғил ва қизларимиз нима билан машғул эканига кўпроқ қизиқишимиз, фарзандимизда турли зарарли одат ёки қизиқилар пайдо бўлмаганига ишонч ҳосил қилишимиз керак.

Профилактика кунида пойтахтимизнинг Яққасарой туманидаги 135-умумтаълим мактабида ўтказилган "Давомат" тадбирида ўқувчиларнинг нафақат дарсларга қатнашиши, балки уларнинг одоб-ахлоқ қоидаларига қанчалик риоя этаётгани ҳам эътибордан четда қолмади. Бир қарашда ҳаммаси рисоладагидек. Синфхоналар мактаб либоси ўзига ярашган, кўзлари қақнаган ўғил-қизларга тўла.

Мактабнинг бир синфига кирганда туман ички ишлар бошқармаси ходимлари ўқувчиларнинг билаларини текшириб қўришга қарор қилди. Қўтилмаган ҳолат рўй берди: икки ўқувчининг билаларида ўткир буюм билан кесиб чирилган балиқнинг расми борлиги аниқланди.

Ушбу ҳолат юзасидан ўтказилган суриштирув давомида ушбу ўқувчилар интернет тармоғида "Кўк кит" номи билан тарқалган ўйиннинг видеоролигини кўриб, билаларига китнинг суратини чизганликларни маълум бўлди. Ўқувчиларнинг ота-оналари бундан мутлақо беҳабар экан. Аянчли ҳодиса қандай оқибатга олиб бориши нафақат ўқувчилар, балки ота-она-

ларига чуқур тушунтирилди.

Бу ҳолат аниқланмай қолиши, шу ўқувчилар ажал домидан ортага қайта олмаслиги ҳам мумкин эди. Яхшиямки, профилактика куни муносабати билан мактабларда, ўқувчилар ўртасида илдири олаётган айрим иллатлар аниқланиб, уларни бартараф этишга имконият туғилмоқда. Президентимиз Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан пайшанба — профилактика куни сифатида белгиланганидан кўзланган мақсад ҳам шу аслида.

Навбатдаги профилактика кунида Яққасарой туманидаги интернет клублар, уларга қимлар ташриф буюраётгани ва нималар билан машғуллиги билан қизиқдик. Бобур кўчасидаги уйда жойлашган компьютерхонадаимиз. Ним қоронғу хонада йигирматадан кўпроқ компьютер бўлиб, уларнинг ҳар бирида турли ёшдаги йигитлар турфа ўйинлар билан машғул. Қизиқ, соат энди 11 дан ошган бўлса, булар бу вақтда ё ишда, ё ўқишда бўлиши керак эмасми?

Уларнинг айримларини суҳбатга тортамиз. Ҳозир Ботир (исмлар ўзгартирилган), деб таништирган ўсмир қоллеж талабаси экан. Дарс вақтида бу ерда нима қилаётганини сўраганимизда, у ҳозир дарс йўқлигини, амалиёт вақти эканини айтди. Коллежнинг қайси йўналишида таҳсил олиши билан қизиқганимизда, у елка қисиб қўйди. Амалиётни қароғда ўташи кераклигини сўраганимизда, у харқалай "Сергелида", деб жавоб берди. Унинг гуруҳдошидан ҳам худди шундай жавоб олдик.

Тумандаги яна бир неча интернет-кафега бора қўйдик. Барчасида болалар, ўсмирлар. Аянчлиси, уларнинг кўпчилиги интернетдан илм ёки бирор фойдали маълумот эмас, ўйин ўйнаш мақсадида фойдаланаётгани аён бўлди. Ҳали дарс вақти тугамаган бўлса-да, туман ички

ишлар бошқармасининг жамоат тартибини сақлаш ва пост-патруль хизматининг автобуси ўқувчиларга тўла, деб қолди.

Уларга қароб беихтиёр ота-оналарнинг, ўқитувчиларнинг кўзи қароғда, деб ўйлайди киши. Аслида улар тарбиядек ноzik ва мас'улиятли масalani бир-бирига ко'птoк мисoл oтaйoтгaнaгa o'xшaйди.

Бўлмаса ҳали воёга етмаган ўсмирларнинг мобил телефонларида беҳаё видеолар учрармиди? Лицей ўқувчиси Ҳамиднинг телефонида йигирмата беҳаё мазмундаги видеоролик борлиги туман ички ишлар бошқармаси ходимлари томонидан аниқланди.

Бундай нохуш ҳолатлар, афсуски, таълим муассасаларида учраб турибди. Энг ёмони, ана шундай иллатлар ҳали онгу тафаккури тўла шакланмаган, ҳамма нарсасига қизиқиши бандан фарзандларимизни ўз таъсирига янада кўпроқ тортиши ҳеч гап эмас. Шунинг учун фарзанд тарбиясига ота-оналар жиддий муносабатда бўлиши зарур. Профилактика кунларида аниқланаётган юқоридаги ҳолатлар ҳар биримизни огоҳликка қорлайди.

Профилактика кунида Яққасарой туманининг айрим маҳаллаларида нотинч оилалар вақиллари билан суҳбатлар олиб боришга бўлса, баъзи маҳаллаларда сайёр суд мажлислари ташкил этилди. Қўриқлаш, ёнғин хавфсизлиги, йўл ҳаракати қоидалари билан боғлиқ профилактик тадбирлар ҳам ўтказилди.

Тошкент шаҳар Ички ишлар бошқармасида профилактика куни муносабати билан ўтказилган брифинг-да ўтган бир ҳафта давомида ўттиздан ортққ жиноят фож этилгани ва қидирувда бўлган 45 нафар шахс ушлангани маълум қилинди.

Норгул АБДУРАИМОВА,
ЎЗА мухбири

Халқимизда аждодлардан авлодларга ўтиб келаётган кўлаб эзгу қадриятлар мавжуд. Ҳамжиҳатлик ва меҳроқибат ғояларини ўзида мужассамлаштирган ҳашар ана шундай анъаналардан биридир. Наврўз айёми арафасида юртимиздаги барча ташкилот, қорхона ва муассаса жамоалари иштирокида ўтказиладиган умумхалқ ҳашарида чор-атроф кўркамлашиб, гўзал қиёфага киради.

Ҳамжиҳатлик ва меҳроқибат тадбири

Hashar — elga yarashar

Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 2 мартдаги фармойишига асосан, Халқ таълими вазирлигининг "Халқ таълими муассасаларида 2017 йил март-апрель ойларида ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ойлиги ҳамда 11–12 март кунлари умумхалқ хайрия ҳашарини ўтказиш тўғрисида"ги буйруғи қабул қилинди. Шу кунлари тизимдаги мавжуд умумтаълим мактаблари, мактабгача ва мактабдан ташқари таълим муассасаларида ҳашар уюшқоқлик билан, байрамона руҳда ўтказилади. Таълим даргоҳларида бажарилаётган тозалаш, ободонлаштириш, кўкаламзорлаштириш ишларига барча ўқитувчи ўқувчилар жалб қилинади. Дарахтлар оқланади, арик, кўча ва спорт майдончалари тозаланади, чиқиндилар белгиланган жойга ташланади, ён-атроф тартибга келтирилади. Шунингдек, мактаб маъмурияти маҳаллалардаги ногиронлар, ёлғиз қариялар, кам таъминланган оилаларнинг уй-жой шароитини яхшилашга кўмаклашадилар.

Чилонзор туманидаги 281-умумтаълим мактаби жамоаси ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ойлиги доирасида ўқувчилар мактаб агроучасткисига сосна, олма ва олча кўчатларини экишмоқчи.

— Хар йили умумхалқ ҳашарида жамоамиз фаол қатнашади, — дейди мактаб директори Муборак Иноятхўжаева. — Бугун мактабимизнинг 44 нафар ўқитувчиси, 22 нафар техник ходим ҳамда 796 нафар ўқувчи уч гектарга яқин муассаса ҳудудини ободонлаштиришга бел боғлаган. Кўкаламзорлаштириш учун ҳар бир синфга алоҳида ҳудудлар ажратилган. "Энг обод синф", "Энг меҳнатқаш синф", "Энг ораста синф" каби синфлараро ўтказиладиган беллашувлар ўғил-қизларнинг умумхалқ ҳашарида яна-

да фаоллик кўрсатишига замин яратмоқда. Бундан ташқари, "Шарк" маҳалласида истиқомат қилувчи кексалар ҳолидан хабар олиб, уй-жойини тартибга келтириш ниятидаимиз.

Яққасарой туманидаги 48-мактаб жамоаси ҳам дарахтларга шакл бериш, янги кўчатлар ўтқизиш, гулзор ташкил этиш учун эрта тонгдан иш қуроллари билан таълим масканига отланишмоқда.

Ҳашар кунлари мактаб атрофини ободонлаштириш, синф жиҳозлари ва ўқув қуролларини артиб, тартибга келтириш қўзда тутилган. Ҳашарда 4–9-синф ўқувчилари педагоглар бош-қош бўлишди. Ўқувчилар "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати бошланғич ташкилоти етакчиси бошчилигида фахрий ўқитувчилар ҳамда Бобур ва "Дамарик" маҳаллаларидаги нурунийларга уй-жойини саранжом-саришталашга кўмаклашиш ниятида.

Норин туманидаги 42-мактабда ҳам ободонлаштириш, кўкаламзорлаштириш тадбирлари аллақонча бошлаб юборилди. Хонадонлар, кўчалар, хиёбонлар тартибга келтирилиб, арик ва зовурлар тозаланмоқда. Муқаддас қадимжо, зиёратгоҳ ва қабристонлар ободонлаштирилади.

— Дастлаб муассаса ҳудудидаги 50 туп манзарали, 110 туп мевали дарахтга шакл берилиб, оқланади. Муассаса атрофидаги ариқлар тозаланиб, сув йўллари раволаштирилади, — дейди мактаб директори Муҳаммадқош Отахонов. — 250 туп мевали ва манзарали дарахт кўчатини келтирдик. Мактабимиз ҳовлиси ана шу кўчатлар билан янада кўркاملашса, ажаб эмас. Ўқувчиларимиз "Учтепа" маҳалласида яшовчи тўрт нафар ёлғиз қария хонадонига бориб, уй ишларига қарашиб, дуосини олишмоқчи.

Ҳасан МҲМИНОВ,
"Ma'rifat" мухбири

Мнемотехника — фикрлашга ўргатадиган усул

Мактабгача таълим муассасаларида тарбияланувчиларни ҳар томонлама ривожлантиришга эътибор қаратилади.

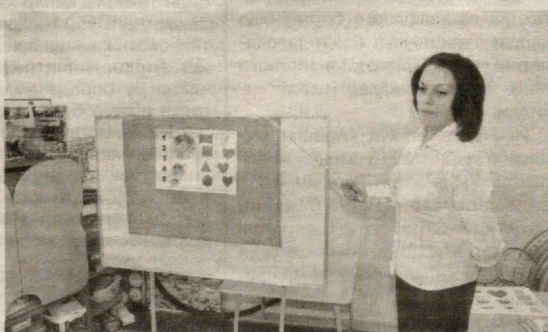
Учтепа туманидаги 186-МТМда "Мактабгача таълим муассасаларида кун давомида таълим-тарбия жараёнини ташкил этишда фойдаланилаётган ўйин ва ўйинчоқларнинг

болалар маънавий-ахлоқий сифатларини шакллантиришдаги аҳамияти" мавзусида амалий семинар ўтказилди. Тошкент шаҳридаги МТМлар мутахассислари айна масала

юзасидан баҳс-мунозарага киришди.

Иштирокчилар муассаса ҳовлисида ташкил этилган ҳудуддаги намунали МТМ мутахассислари яратган ва иш фаолиятида қўллаётган дидактик ва интерфаол ўйинчоқлар кўргазмасини томоша қилди. Сўнг боғчада ташкил этилган кичик кутубхона фаолияти билан танишишди. Боложонлар, педагог ва ота-оналар учун жамланган адабиётлардан самарали фойдаланиш механизмидан кўпчилик андоза олишга қарор қилди.

Семинарнинг амалий қисмида "Мактабгача таълим ёшидаги болаларнинг нутқини ўстиришда мнемотехника усулидан фойдаланиш", инглиз тили тўғрисида мисолида "МТМларда тўғрақ фаолиятини ташкил этишда ўйинлардан фойдаланиш" ҳамда "Муסיқа машғулотида дидактик

ўйинлардан фойдаланиш" мавзуларида интерфаол машғулотлар кузатилди. Айна тажрибаларни таҳлил этиш жараёнида мутахассислар қатор англикларни ўрганганини таъкидлади.

— Барча мутахассислар Екатерина Семешконинг мнемотехника усулидан фойдаланиб ўтган машғулотини катта қизиқиш билан кузатди, — дейди 186-МТМ мудираси Мадина Исҳоқова. — Тарбияланувчилар-

нинг қобилияти, хотири ва диққатини ривожлантирувчи ушбу методни машғулотларда қўллаш болани мактабга тайёрлашда асқотди.

Анжуман иштирокчиларига фаолиятида қўллаш учун интерфаол машғулотлар жамланмаси тақдим этилди.

Насиба ЭРХОНОВА,
"Ma'rifat" мухбири
Б.РИЗОКУЛОВ
олган суратлар.

2017-yil 11-mart, № 20 (8981)

5-синф чет тили дарслик-мажмуалари

тажриба-синовда уларни такомиллаштириш юзасидан қатор ўринли тақлифлар билдирилмоқда

Мамлакатимиз таълим муассасаларида ўқувчиларнинг сифатли билим олиши учун барча шарт-шароитлар яратилган. Айниқса, ўқувчиларга 1-синфданок чет тилларни ўргатиш йўлга қўйилгани бу борада муҳим аҳамият касб этмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги "Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорига мувофиқ, умумтаълим мактабларининг 1-4-синф ўқувчилари чет тилларни янги ўқув дастури ва давлат таълим стандарти асосида босқич-ма-босқич ўрганиб бормоқда. Жараённинг мантикий давоми сифатида 5-синфлар учун мўлжалланган янги дарслик-мажмуалар Халқ таълими вазирлигининг бўйруғи асосида Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги 130 та мактабда тажриба-синовдан ўтказилаяпти.

5-синф чет тили дарслик-мажмуалари (дарслик, ўқитувчи учун методик қўлланма ва мультимедиа иловаси) тажриба-синовига жалб қилинган 260 нафар экспериментатор ўқитувчи-га методик ёрдам кўрсатиш учун бириктирилган 130 нафар илмий раҳбар ва маъсул методистлар жараёни бевосита кузатиб бормоқда.

Мавзуларнинг ўқувчилар ёши ва психо-физиологик хусусиятларига мослигини аниқлаш, синфлар ўртасидаги узвийликни таъминлаш, кенг жамоатчиликнинг тақлиф ва хулосалари ҳамда амалиётчи ўқитувчилар тажрибасидан келиб чиққан ҳолда камчиликларни бартараф этиш, тайёрланган ўқув дастурлари ва дарслик-мажмуаларга тегишли ўзгартишлар киритиш мақсадида тажриба-синов жараёнида аниқланган ютуқ ва камчиликларни умумлаштириб бориш механизми жорий қилинган.

Шу кунга қадар дарсга қўшимча равишда синфларда ҳафтага 3 соатдан жами 7 ҳафта давомида 21 соат асосий машғулотлар ўтказилди. Ўқувчилар, ўқитувчилар ва фан методистлари томонидан мунтазам равишда тўлдирилиб бориладиган сўровномаларга амалдаги 5-синф дарсликлари ва тажриба-синов учун тайёрланган дарслик мажмуалари ора-

сидаги фарқлар бўйича саволлар киритилган бўлиб, унга тўлиқ жавоб бериш талаб этилади. Ўқитувчилар томонидан тўлдирилган саволномалар туман фан методистлари томонидан бириктирилган илмий раҳбарлар билан ҳамкорликда таҳлил қилиниб, тақлиф ва мулоҳазалар қўшилган ҳолда вилоят фан методистларига тақдим этилади. Вилоят фан методистлари эса умумлаштирилган таҳлилий хулосаларни ҳар икки ҳафтада Республика таълим марказига тақдим этиб боришади. Дарслик-мажмуаларни чуқур таҳлил қилган ҳолда хулосаларни белгиланган тартибда тақдим этиш бўйича вилоятларда аввалги жараёнларга нисбатан ижобий натижага эришилганини кўриш мумкин. Ўз навбатида, Республика таълим маркази томонидан ушбу хулосалар дарслик-мажмуалар муаллифлари ва нашриёт ходимларига етказилмоқда.

Тажриба-синов жараёни вилоятлардаги таянч мактабларда сифатли олиб боришмоқда. Жумладан, 5-синф чет тили дарслик-мажмуалари Фарғона вилоятининг Бешариқ, Ўзбекистон, Учкўприк, Данғара, Қўштепа туманларидаги бешта таянч мактабда тажриба-синовдан ўтказилмоқда. Бешариқ туманидаги 1-мактабда экспериментатор ўқитувчилар томонидан "Fly High" дарслигининг самарадорлиги ва ўқувчилар психо-физиологик хусусиятларига мослигини аниқлашга астойдил киришилган.

— Дастлабки йили тажриба-синовга жалб қилинган ўқувчилар бугун 5-синфда таълим олмақда. Мактабимизда тўртта 5-синф бўлиб, 5-"Б" синфида 30 нафар ўқувчи билан янги дарсликни тажриба-синовдан ўтказмоқдамиз, — дейди инглиз тили ўқитувчиси Зулайхо Тоштемирова. — 102 соатга мўлжалланган дарслик ўқувчиларда ўқиш, тинглаб тушуниш, гапириш ва ёзув кўникмасини ривожлантириш мақсадини ўз ичига олган. Январь ойидан бошлаб, ҳафтасига уч соат тажриба-синов дарслари олиб борилмоқда. Ўқувчилар дарсликдаги мавзуларни ўзлаштиришда қийналмаяпти. Рангли тасвирлар, матнларнинг содда тузилганлиги уларнинг қизиқшини оширмоқ-

да. Шу ўринда айрим мулоҳазаларни ҳам айтиб ўтсам. Дарсликдаги матнларда қаҳрамонлар ўзбекча исмлар билан номланса, кичик шеърлар, тез айтиш ва топашмоқлар берилса, янада яхши бўларди. Чунки ўқувчилар миссис Вайтслидан кўра, миллий исмдаги қаҳрамонни осон қабул қилади. Яна бир муаммо — мультимедиа воситаси ёрдамида дарс ўтганимизда аудиодискда матн жуда тез ўқилган. Ўқувчи китобни очиб, матнни топиб олгунча, аудиоёзув тугаяпти. Натижада бола нима ҳақида гап бораётганини тушунмай қоляпти. Агар матн боланинг ёшига мос тарзда сал секинроқ ўқилса, таълим самарадорлиги янада ортарди. Аввалги дарсликлардан фарқли равишда 5-синф дарслик-мажмуаси охиридаги грамматик материаллар, уй вазифаларининг топшириқлари ўзбек тилида берилибди. Бу отаналар фарзандлари билан уй вазифасини биргаликда бажаришларига катта ёрдам бермоқда.

Жараённинг бориши бўйича ота-оналарнинг фикри билан ҳам қизиқдик.

— Қизим Мубина Қизилова 1-синфга чиққанида бизга отаналар учун қўлланма берилгани, — деди Ҳанифа Раҳмонова. — Унда инглиз тили алифбосини ёдлаш, бола билан дарс тайёрлаётганда нималарга эътибор бериш кераклиги тавсия қилинган. 2-4-синфларда китобдаги ота-оналар бурчагида биз учун ҳам керакли маълумотлар жамлангани. 5-синф дарслигида эса отаналарга ҳеч қандай эслатма ёки бурчак берилмабди. Ўқувчининг ўзи мустақил дарс тайёрлай олиши инobatга олинбди. Демак, қизим инглиз тилида мустақил равишда вазифаларни бажара оладиган бўлибди.

5-синфлар учун чет тили дарслик-мажмуалари синови Наманган вилоятидаги қатор таълим муассасаларида ҳам олиб борилмоқда.

Наманган туманидаги 23-мактабда француз тили фанидан "Je parle français 5" номли янги дарслик бўйича тажриба-синов сабоқлари 5-"Д" синфда тажриба-

ли ўқитувчилар Башорат Икромова ва Назира Жамолдинова томонидан ташкил этилмоқда. Уларга туман ХТМФМТТЭБ методисти, олий тоифали ўқитувчи Мушарраф Солиева ва 15-

Қарор ва ижро

мактабнинг олий тоифали француз тили фани ўқитувчиси Замира Ҳамидова илмий раҳбар этиб тайинланган.

— Тўрт бўлимдан иборат сабоқ жараёнида олинган илк хулоса жуда яхши, — дейди француз тили фани бўйича экспериментатор ўқитувчи Башорат Икромова. — Болалар ёши инobatига олиниб, машқлар бироз мураккаблашган бўлса-да, 1-4-синфларда ўтилган мавзуларни ўқувчи ёдига солиш учун таниш ўйинлар қўлланилган. Олдин ўргатилган маълумотлар янги-ча усулда тақдим этилган. Энг муҳими, расмлар, ранглар, тасвирлар, вазифалар, ўйинлар ва ўйинли топшириқлар болалар ёшига ва миллий менталитетимизга мос тарзда берилган. Дарсликдаги мавзулар ва ўқув қисмларида узвийлик таъминланган. Фанларара боғлиқлик мавжудлиги дарсликнинг ўзига хос ютуғидир.

— Ўқувчилар ўзлари учун янги бўлган "Production écrite" мавзуси билан танишдилар, — дейди экспериментатор муаллима Назира Жамолдинова. — Уни бажаришда ҳатто, ўртача ўзлаштирувчи ўқувчилар ҳам қийинчилик сезмади. Мавзу жуда қизиқarli ва болаларни ўзига тез жалб эта олди. "Evolution" дарси кундалик ҳаётда рўй берадиган реал воқеаларга асосланган машғулот бўлгани туфайли ўқувчи ўз лойиҳаси асосида фикрини дадил баён қилиш кўникмасини ривожлантириб борарди.

Тажриба-синов ишлари илмий раҳбари Мушарраф Солиевани таъкидлашчи, методик қўлланма ҳам дарсликка мос. Мавзуларнинг грамматик жиҳатларини тушунтириб беришни талаб этмайди. Чунки улар "Grammaire" қисмида берилган. Материаллар илмий жиҳатдан тўғри, тил услуби мазмунининг баён этилиши тушунарли, имло ва услубий саводхонлик даражаси аъло. Мультимедиа иловаси, дарслик, ўқитувчи китоби ўқувчиларнинг ёши ва психологик хусусиятларига мос, ўқувчиларнинг оғзаки ва ёзма нутқини ривожлантиради. Мавзуга оид видеороликлар ва қўшиқлар ҳам берилганда мавзуларни ўзлаштириш янада осонлашарди.

— Ўқитувчилар томонидан билдирилган тақлиф ва мулоҳазалар жиддий таҳлил этилиб, энг муҳимлари эътиборга олинаёпти. Масалан, ўқувчиларнинг ёзма нутқини шакллантириш учун машқлар етарли эканлиги, бироқ машқ дафтраги чиқарилса, бундан-да яхши бўлиши тақлиф этилди. Шунингдек, мавзуларга оид қўшиқлар ва видеороликлар қўшилса, самарадорлик янада ортарди, — дейди Замира Ҳамидова.

Учкўрган туманидаги 21-мактабда 5-синфлар учун чоп этилган янги немис тили дарслигини Махлиё Хотамова ва Гавҳарой Мирзараҳимова тажриба-синовдан ўтказмоқда. Ўқувчилар янги дарсликлар билан тўлиқ таъминланди, ўқитувчи китоби ва мультимедиа воситалари етказилди.

Экспериментатор ўқитувчи Гавҳарой Мирзараҳимованинг фикрича, 5-синф немис тили дарслиги олдинги босқичларда ўқувчи ўрганган мавзуларни такрорлаш орқали билимни мустаҳкамлайди, ўқувчининг тил ўрганиш кўникмасини ривожлантиради.

— Чет тилини ўргатиш бўйича ўқитувчи ва отаналар ўртасидаги ҳамкорлик 1-синфдан бошлаб шаклланган, — дейди Гавҳарой Мирзараҳимова. — Мулоқот доирамиз дарслик билангина чекланмайди. Синфимдаги ўқувчиларнинг ота-оналари оила доирасида болаларнинг мустаҳкамлашган олган билимни мустаҳкамлаши, вазифаларни бажариши учун зарур шарт-шароитни яратиб беришган. Фарзандларининг немис тилини пухта ўрганишларига ёрдамлашяпти.

Хайрулло АБДУРАҲИМОНОВ, Шарифа МАДРАҲИМОВА, Ганишер АКБАРОВ, "Ma'rifat" мухбирлари

Yangiliklarda yurt nafasi

❖ **Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари Наманган вилоятида бўлиб, хуудудга амалга оширилаётган ислохотлар ва аҳоли турмуш тарзи билан танишмоқда, очик мулоқотлар ўтказмоқда.**

Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партиясининг парламент куйи палатасидаги фракцияси аъзолари Акмал Раҳмонов, Шухрат Тўхтабоев ва Нодиржон Мухторовнинг Уйчи туманида аҳоли вакиллари билан ўтказган учрашувларида хуудуддаги давлат бошқаруви идоралари, корхона ва ташкилотлар, ўзини ўзи бошқариш органлари фаолияти таҳлил қилиниб, тегишли мутасаддилар эътибори мавжуд муаммоларга қаратилди. Жумладан, 45-Уйчи сайлов округидан сайланган депутат А.Раҳмонов Жийдақапа кишлоғидаги Қумтёпа, Дўстлик, Баландарик, Дехқон, Бўстон каби бир қатор маҳаллаларда 100 дан ортиқ хонадоннинг турмуш шароити билан танишди, оила аъзолари билан суҳбатлашди.

— Янги уйга кўчган икки ўғлимни яшаш жойига рўйхатга қўйиш масаласи ҳал бўлмади келаётган эди, — дейди Чуртук маҳалласида яшовчи Р.Пўлатов. — Депутатнинг кўмаги билан ушбу муаммо мулоқот бўлиб ўтган куннинг ўзида ҳал бўлди. Шундай халқчил сиёсат олиб бораётган Президентимиздан беҳад миннатдоримиз.

Парламент ва жамоатчилик назоратининг таъсирчан механизмлари шакллантиришга қаратилган бундай очик мулоқотлар жойларда ҳақиқий аҳолини ўрганиш ҳамда тегишли раҳбарлар ҳисоботини халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлари сессиялари муҳокамасига киритиш тартибини амалиётга жорий этиш ва такомиллаштиришда муҳим аҳамият касб этмоқда.

❖ **Мирзо Улугбек номидаги Ўзбекистон Миллий университетида "Китобхона талаба" кўрик-танлови ўтказилди.**

Президентимизнинг 2017 йил 12 январдаги "Китоб маҳсулотларини чоп этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишининг ижросини таъминлаш мақсадида ташкил этилган тадбирда 50 нафардан зиёд талаба "Китоб — тафаккур хазинаси", "Энг фаол бадий асарлар тарғиботчиси", "Асарлардан видеолавҳалар", "Ижодкор талаба", "Асарлардан яралган наволар" йўналишлари бўйича ўзаро баҳслашди.

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, Миллий гоё ва мафкура илмий-амалий маркази, Республика Маънавият тарғибот маркази ҳамкорлигида ташкил этилган танловда шоир ва ёзувчилар, маданият ва санъат намояндлари, талаба-ёшлар иштирок этди.

Танловда китобхонликнинг бугунги аҳоли ва муаммолари, китоб ва китобхонлик маданияти, электрон кутубхоналар ва хизмат кўрсатишнинг инновацион йўналишлари хусусида ҳам фикр алмашилди.

❖ **Фарғонада вилоят хотин-қизлар кўмитаси, "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати вилоят кенгаши томонидан "Миллий либос — маънавият кўзгуси" деб номланган кўрик-танлов бўлиб ўтди. Унда хуудудий саралаш босқичларида ғолиб бўлган жамоалар ўзаро баҳслашди.**

— Мазкур танлов ёшларимизни онги ва қалбига миллий маънавиятимиз, урф-одат ва қадрларимизни янада кенг сингдиришда амалий аҳамият касб этди, — дейди "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати вилоят кенгаши раиси Шерзод Полвонов. — Атлас, адрес, Беқасам сингари миллий матолардан тикилган либослар ҳар қандай кишининг хавасини келтиради. Жамоалар бугун турли шартлар орқали миллий либосларимизнинг аҳамиятини очиб берди.

Тадбир доирасида умумтаълим мактаблари ва касб-ҳунар коллежлари қошида фаолият кўрсатаётган тўғарақларда, маҳаллаларда яқка тартибдаги тадбиркорлик билан шуғулланаётган тикувчи хотин-қизлар томонидан тикилган либослар намойиш этилди.

Фарғона шаҳрининг "Банорас" жамоаси биринчи ўринни қўлга киритди ва ташкилотчиларнинг совғалари билан тақдирланди.

❖ **Андижон давлат университетида "Бобурийлар салтанатида аёлларнинг ўрни" мавзусида республика илмий-амалий анжумани бўлиб ўтди.**

Республика хотин-қизлар "Олима" уюшмаси Андижон вилояти бўлими ташаббуси билан вилоят ҳокимлиги, вилоят хотин-қизлар кўмитаси ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда олий ва ўрта махсус таълим муассасаларида фаолият юритаётган олима аёллар, адабиётшунослар, тадқиқотчилар, магистрлар ва истеъдодли талаба-ёшлар иштирок этди.

Анжуманда "Бобур ҳаёти ва ижоди — маънавият кўзгуси", "Бобурнинг илм-фан ва санъатга эътибори", "Бобурийлар сулоласи бошқарувида хотин-қизларнинг ўрни" каби мавзуларда маърузалар тингланди.

Тадбир доирасида ўртимиздаги турли олий ўқув юртлири олимларининг 70 дан ортиқ илмий мақоласи жамланган "Бобурийлар салтанатининг ривожланишида аёлларнинг ўрни" номли китоб тақдимоти, Бобур ва бобурийлар ҳаёти, фаолияти, ижодий мероси ҳақидаги китоблар қўргазмаси ташкил этилди. Тадбир сўнггида талабалар томонидан адабий композиция намойиш қилиниб, шоир газал ва рубоийларидан намуналар ўқилди, куй ва кўшиқлар ижро этилди.

ЎЗА ва махсус мухбирларимиз материаллари асосида тайёрланди.

Пенсионерлар метрода бепул юради

Тошкент шаҳар ҳокимлигида кексаларга давлат хизматлари кўрсатишнинг замонавий тизимини шакллантириш масаласига бағишланган брифинг ўтказилди.

Тадбирда кекса авлод вакилларига кўрсатилаётган эътибор ҳақида алоҳида тўхталиб ўтилди. Президентимиз Шавкат Мирзиёев ўз сайловли дастурида тинч ва обод ҳаётимизни барпо этишга хизмати сингган, хонадонларимиз фаизи бўлган қарияларнинг муносиб умр қечириши учун яратилаётган қулайликларни янги босқичга кўтариш гоёларини илгари сурган эди. Жумладан, давлатимиз раҳбари Тошкент шаҳри сайловчилари билан учрашувда барча пенсионерларга метрополитен хизмат-

ларидан ҳар куни белгиланган соатларда бепул фойдаланиш ҳуқуқи берилиши тўғрисида алоҳида таъкидланди.

— Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 9 мартдаги "Тошкент метрополитенида пенсионерларни бепул ташвиш тўғрисида"ги қарорига мувофиқ, улар метродан имтиёзли фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлди, — дейди "Ўзбекистон темир йўллари" акциядорлик жамияти бошқаруви раисининг ўринбосари, "Тошкент метрополитени" унитар корхонаси раҳбари

Ойбек Худойкулов. — Бунга кўра, шу йилнинг 15 мартдан бошлаб пенсионерлар Тошкент метрополитени хизматидан бепул фойдаланишлари мумкин. Имтиёз ҳар куни соат 10:00 дан 16:00 га қадар амал қилади. Отахон ва онахонлар метрополитен кассаси операторига ўз пенсия гувоҳномасини кўрсатишгандан кейин уларга бир марталиқ махсус жетон тақдим этилади. Ушбу жетон кекса йўловчиларга алоҳида ажратилган турникетдан ўтиш ҳуқуқини беради. Пенсия гувоҳномасига эга бўлган барча фуқаролар мазкур имтиёздан фойдаланишга ҳақлидир.

Ҳасан МҮМИНОВ

Маҳорат дарси — мусобақа тарзида

Умумтаълим муассасаларида ўтказилаётган март — жисмоний тарбия ва табиий фанлар (физика, биология, кимё) оиллиги доирасида мактаб-интернатимизда физика фанидан "Маънавият ҳақида дастлабки маълумотлар" мавзусида маҳорат дарси ташкил этилди.

Мусобақа тарзида ўтказилган машғулотда 8-синф ўқувчилари эгаллаган билим ва кўникмаларини синовдан ўтказишди. Машғулотни методистлар, туман фан ўқитувчилари кузатиб борди. Дастлаб ўқувчилар икки гуруҳга ажратилиб, "Беруний" ҳамда "Улугбек" дея номланди. Биринчи шартга кўра, иштирокчи-

лар физикадан 10 та тест саволларига электрон тарзда жавоб берган бўлса, кейинги шартга биноан мавзу кимё фани билан боғланди. Хлор кимёвий элементига ҳар бир жамоа 7 тадан таъриф бериши лозим бўлган мазкур шартда ўқувчиларнинг кимё фани бўйича ҳам билимлари синалди.

АКТдан унумли фойдаланилган дарсда мавзуга оид тақдирот ўтказилиб, қизиқarli маълумотлар берилди. Машғулот сўнггидаги блиц-саволлардан сўнг энг фол ҳамда аниқланди.

Лола МЕЛИЕВА, Денов туманидаги 17-ИДУМИ ўқитувчиси

Эҳтиром

Зулфияхоним таваллуди муносабати билан жойларда байрам тадбирлари давом этаётир. Ана шундай адабий-бадий кеча Сардоба туманидаги 11-мактабда ҳам бўлиб ўтди. Унда маҳалла фаоллари, таълим даргоҳида меҳнат қилаётган ўқитувчилар, ўқувчилар ва уларнинг ота-оналари қатнашди.

Дастлаб йиғилганлар эътиборига Зулфияхоним ҳаёти ва ижодига оид видеооролик намойиш этилди. Шундан сўнг ўқувчилар шоира шевърларидан намуналар ўқишди.

— Ҳар йилги кўклам юртимиз аёлларига байрамона, ҳақиқий баҳорий кайфият улашиб бошланади. Халқимиз Зулфияхоним тим-

солида жамики ўзбекистонлик хотин-қизларга эътибор, ҳурмат кўрсатади. Мактабимиздаги ушбу тадбир ҳам шундай эҳтиром намунаси, — дейди мактабнинг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Кумушой Раҳмонкулова. — Ўқувчиларимизнинг тадбирга пухта ҳозирлик кўргани уларнинг шоира ҳаёти ва ижодига

баланд меҳридан ва адабиётга қизиқишидан дарак бериб турибди. Шу каби маънавий-маърифий кечалар ўғил-қизларнинг китобхонликка, бадий адабиётга хавасини ошириб, аждодаларга муносиб бўлишга ундайди.

Мактабнинг 7-синф ўқувчилари томонидан ижро этилган гўзал куй-қўшиқлар, ракс ва кичик сахна кўришилари билан таркиб топган бадий дастур йиғилганлар олқишига сазавор бўлди.

Зулайхо ҚУРБОНОВА, шу мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Ноанъанавий тадбир — маҳорат мактаби

Жиззах вилояти халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш институтида математика ва информатика фанларидан очик дарслар фестивали ўтказилди.

Жиззах политехника институти ўқитувчилари Ботир Қўзиев ҳамда Нормамат Дангалов томонидан олиб борилган очик дарсларда ахборот-коммуникация технологияларидан самарали фойдаланиш, дастурлаш ҳақида маълумот берилди. Тингловчилар ўзларини қизиқтирган саволларга жавоб олишди.

Шунингдек, тадбирда математика йўналиши тингловчиларининг "Ал-Хоразмий авлодлари" ва информатика йўналиши тингловчиларининг "Уддабуронлар" жамоаси ўзаро беллашди.

— Бундай ноанъанавий тадбирлар тингловчиларнинг фанлар бўйича билиминини янада мустаҳкамлайди, кас-

бий маҳоратини оширади, — дейди "Табиий ва аниқ фанлар таълими" кафедраси мудири вазифасини бажарувчи Улугбек Мингбоев. — Тингловчилар бу ерда олган билими ва тажрибаларини келгуси фаолиятларида қўллаб, таълим сифати ва самарadorлигини оширишга эришади.

Тадбир якунида қатнашчиларга институт раҳбарияти томонидан фахрий ёрлик ва эсдалик совғалари топширилди.

А.СОДИКОВ

Мутолаа — руҳият тарбиячиси

Пойтахтимизнинг Чилонзор туманидаги 195-ИДУМда «Ўқувчи-ёшларда китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини шакллантириш» мавзусида «Китобхонлик кун» тадбири ўтказилди.

Ёзувчи-шоирлар, маҳалла фаоллари, ота-оналар ҳамда китобсевар ўқувчилар жам бўлган мазкур тадбирда китоб инсонга чин дўстлиги, мутолаа камолотга элтувчи йўл экани хусусида фикр юритилди.

— Мутолаа — руҳий озуқа. Унга ҳар куни эҳтиёж сезамиз. У билангина биз ўзимиз кўзлаган маънавият чўққиларини забт эта оламиз, — дейди ЎзМУ доценти Тўлқин Эшбек. — Ўқувчиларни китобга ошно

қилиш, маънан юксалтиришда мутолаанинг ўрни катта. Айна машғулотада давлат сиёсати даражасида эътибор қаратилаётгани ҳам бежиз эмас. Буюк келажакни юксак маънавиятли авлодгина қура олади.

Тадбир давомида ўқувчилар концерт дастури ва мутолаа завқи акс этган деворий газета тақдимотини намойиш этишди.

МУХБИРИМИЗ

Бугун ўқувчига она тили жозибаси, қонун-қоидаларини фақатгина ўқитиш эмас, балки ички имкониятларини кенгроқ тушунтириш, ўқитириш ва англайтиш зарурати олдимизда турибди. Бу эса назарията бақамти равишда амалий филология масалаларига доир муаммоларни изчил бартараф этишни тақозо этади. "Ma'rifat" газетасининг 2017 йил 22 февраль сонидида чоп этилган "Она тили таълими: давр талаби ва ижтимоий зарурат" (муаллиф – филология фанлари доктори, профессор Бахтиёр Менглиев) мақоласи соҳа мутахассислари, ўқитувчи-педагог ҳамда газетхонлар орасида ўзига хос фикр-мунозарани юзага келтирди. Мазкур масаланинг нечоғлик аҳамиятли эканини тахририятимизга келатган хатлардан ҳам билиш мумкин. Улардан айримларини эътиборингизга ҳавола этамиз.

Тома-тома кўл бўлур...

Профессор Бахтиёр Менглиев мақоласини ўқиб, очиги, биз муаллимлар кўнглидаги фикрларни айтгани учун, аввало, устозга чексиз миннатдорлигимизни билдирдимиз.

Чиндан ҳам, она тили дарсларида грамматик, лингвистик билимлар, олий ўқув юртига киришга тайёрланиш учун тавсия ва тақдим этилаётган тест топшириқлари билан бирга, ўқувчилар гарданига оғир "юк" бўлиб тушмоқда. Шу ўринда ахли донишлардан бирининг сўзи ёдга келади: "Ҳеч бир фойдасиз натижа учун эришилган галабадан фақат азоб туйиш мумкин". Ўйлаб кўрсак, лингвистик билимлар "билим учун", тестлар эса "олий ўқув юртига кириш учун" принципига бўйсуниб қолган. Она тилида эгалланиши лозим билимлар бола учун бир қарра оғир бўлса, тестлар уч қарра оғирроқ. Устига устак, уларнинг ижтимоий самарасизлиги... энди бу "юк" елкага баттар залвор ташлайди. Гапларим қуруқ бўлмасин учун фикримни далиллаш.

Абитуриентлар учун мўлжалланган "Abiturient INFO" журналида шундай тестлар берилаяптики, мураккаблик даражаси ҳозир тест синовларига қўйилаётган мезонлардан анча ташқарилаб кетган. Мисол келтираман:

Грамматик антоним қатнашган гапни топинг.

А) Бор мақтанса топилур, йўқ мақтанса, чопилур.

В) Кам гапирсанг, кўп эшитасан.

С) Айтар сўзини айт, айтмас сўздан қайт.

Д) Болали уй бозор, боласиз уй мазор.

Бу тест топширигини ишлаш учун куйидагиларни билиш зарур:

— грамматик антоним;

— морфологик антоним;

— синтактик антоним.

Бу ерда синтактик антоним тушунчаси ажабланарли. Лекин синтактик маънодошлик бор экан, мантиқан фикр юритилса, синтактик зид маънолилик ҳам бўлиши керак-ку! Ўқувчи, аввало, қайси грамматик антонимлик (морфологик ёки синтактик) ҳақида гап кетаётганини илғаб олиши зарур. Қолаверса, грамматик антоним морфологик ёки синтактик бўлса, улар қандай ҳодиса? Тест тузувчилар бу ҳодиса остида нимани назарда тутган? Балки бу ўринда кўп ва кам сўзларига грамматик ҳодиса сифатида қараб, сўз туркумлари орасидаги антонимликка ишора қилишга тандир? Лекин масаланинг иккинчи томони ҳам бор: улар бир вақтнинг ўзида лексик антонимлардир.

Ўқувчиларга тақдим этилаётган тестлар шу даражада чуқурлашиб кетаяптики, энди уни ечишда она тили дастурини пухта эгаллаган

ўқувчи у ёқда турсин, гоҳида ўқитувчининг ўзи ҳам бошини чаңгаллаб ўтираверади. Тестнинг жавобини топишга астойдил чоғланган ўқувчи олдида икки йўл турибди: манбаларни бир бoshдан титкилаб чиқиш ёки назарий қоидаларни чуқурроқ ўзлаштириш. Хўш, бунчалик меҳнатнинг натижаси қандай ўлчанади? Бундай "билим" она тили бўйича малакага қандай таъсир қилади? Рост, саволга ў з и м н и қ о н к и т и р а д и г а н и ж о б и й ж а в о б т о п о л м а д и м. Бирок шуниси аниқки, дарс машғулотида ўқувчиларнинг сўз бойлигини ошириш, оғзаки ва ёзма нутқ малакасини ўстириш кейинги ўринларга тушиб қолган. Бу борада муаллиф фикрларига тўлиқ қўшиламан. Хоҳлардимки, таълимда мақсадга сўз бойлиги, оғзаки ва ёзма нутқ малакасини воситасида эришилса, нафи икки баравар бўлади. Негаки, бунда нутқ ривожланади, ҳам мустикал тафаккур юксалади. Грамматик билимлар кучайган жойда, лексикага "тиғиз вақт" қолиши турган гап.

Сўз, мантиқ, нутқ — узвий алоқадорликда. Нутқни шакллантириш мантикий тафаккур замирида кечеди. Умуман, она тили таълими нутқнинг соф, тозаллиги, мантикий изчил ва тўричилиги, содда ва раволиги масалаларини олдинги ўринларга қўйиши зарур. Айниқса, сўз бойлиги! Қанийди, машғулотлар шундай асосда тузилса: ўқувчи ҳар дарсда иккитадан янги сўз ўзлаштирса ва уни нутқда фаол қўллай олса, 5-синфнинг ўзидаёқ тўрт юзта янги сўз соҳибни бўларди! Тома-тома кўл бўлур деганларидек, 5–9-синфда бу микдор таҳминан икки мингта лексик бирлиكنи ташкил этарди. Ахир, бу улкан бойлик-ку! Тўғри, ўта жўн ҳисоб-китоб бу. Бирок мулоқот маданияти шахс баркамоллигини кўрсатади. Буларни она тили дарсларида тизимли ўргатмасак, ўқувчи бошқа яна қаердан ўрганади?!

Қисқаси, мақола муаллифининг жамики фикрларини қўлаб-қувватлайман. Она тили таълими мазмунини таълим мақсади билан уйғунлаштирган ҳолда чуқур ислоҳ қилиш зарур, деб ўйлайман.

**Хосият СУВОНОВА,
Шайхонтохур туманидаги
59-ИДУМ ўқитувчиси, Халқ
таълими аълочиси**

Ўқувчи сўзни ҳис қилсин

Бугунги тараққиёт асрида тилга муносабат гўёки "математик мантиқ"қа асослангандай бўлиб қолди. "Она тили" дарсликлари таркибига киритилган мавзулар, грамматик қолиплар, статистик маълумот ўқувчидан тилга ана шундай муносабатнинг шаклланишига асос бўлмақда.

Фарзандларимиз ҳаётининг илк дақиқаларидан бошлаб она тилимиз хазинасидаги сўз ва иборалардан баҳраманд бўлади. Шу маънода, тилни ўрганиш аввалига ҳеч қандай грамматик қоидаларсиз амалга ошадди. Сабаби — бола атрофидагиларнинг таъсирида тил эгаллаш сари илк қадамларини қўяди. Фонетик ва грамматик билимларни, кундалик ҳаёт учун зарур сўзларни атрофдагилардан ўрганади. Сўз хазинасининг бойиши ва фикрий тадрижи кейинги босқичда мактаб таълими асосда шаклланиб боради.

Жорий "Она тили" дарсликлари таркибидеги грамматик қоидалар ўқувчини кейинги босқичга олиб ўтишдан кўра кўпроқ тилни ўрганишдан зериктиради, бездиради. Бу хусусда ўқувчи, талабалар фикрига қизиқадиган бўлсак, уларнинг деярли юз фоизи ўзбек тилини энг қийин тил сифатида эътироф этади. Нега айнан шундай, ахир, улар ўз она тилида бемалол мулоқот қила олишадди-ку. Аслида, ўзбек тили нафақат туркий, балки бозқа тил оилалари таркибидеги тиллар орасида маъно нозикликларига эга, лексик қатламга энг бой тил саналади. Биз ана шундай бой тили-

миз фасоҳатини туйишдан кўра унинг шаклини, назарий талқинларини ўрганишга ўтиб олганмиз, ҳатто ружу қўйганмиз. Филология фанлари доктори, профессор Бахтиёр Менглиевнинг "Она тили таълими: давр талаби ва ижтимоий зарурат" номли мақоласида тилимизни ана шундай қобилардан чиқариш учун керакли тақлиф ва мулоҳазалар тақдим этилган.

Тилни ўрганиш унинг грамматик хусусиятларини билмасдан туриб амалга ошмайди, албатта. Хусусан, морфология, синтаксис, фонетика, орфоэпия, орфография, лексикология, лексикография, сўз ясалиши каби тилшунослик бўлимлари таркибидеги тушунчалар тил табиатини ўрганишда асос бўлиб хизмат қилиши кўриниб турган ҳолат. Бирок мақолада таъкидланганидек, бу тушунчалар талқини назарий тилшунослик даражасига кўтарилб кетди ва уларга ажратилган соатлар ҳам жуда кўп. Ҳатто шундай ҳолатлар борки, грамматик қоидалар (синфдан синфга кўчганда, бир мавзу такроран мураккаблаштирилган ҳолда қайтарилади) баъзан бир-бирига зид келиб қолган ўринлар учрайди. Мураккаблик соддаликни инкор қилиши табиий. Содда тарзда берилган маълумотлар мураккаблаштирилганда бир-бирига мувофиқ келмаслиги мумкин. Бу каби грамматик қоидалар ўқувчини тилни ўрганишдан кўра кўпроқ чалғитади. Мақолада келтирилганидек, сўзларни грамматик исканжаларга солиш эмас, грамматика орқали нутқ маданиятини шакллантириш, сўз нозикликларини ўргатиш керак.

— "Она тили"даги мавзуларни адабиёт дарсликлари мавзуларига мувофиқлаштириш керак, — дейди

Бахтиёр Менглиев мақоласида. — 8–9-синфлар учун мўлжалланган "Адабиёт"ларнинг каттагина қисми мумтоз адабиёт намуналарига бағишланган. Уларни англаш учун "Она тили" дарсликлари кўмакчи бўлиши керак. Дарс жараёнида мактаб, коллеж, ҳатто лицей ўқувчилари "Лутфининг "Авгинга тушар ҳар лаҳза гису..." ёки Оғаҳийнинг "Юзунг очким, кўёш садқанг бўлиб бошингдин айлансун..." деб бошланувчи газалини таржима қилиб беринг" деб мурожаат қилишади. "Қайси тилдаги таржимаси керак?" — деб сўрасангиз, "Ўзбекчаси", — дейди. Бу ҳам ҳайратланарли, ҳам ачинарли ҳол, албатта. Она тили дарслиги воситасида сўз моҳиятини очиб берувчи парчалар матни билан ўқувчини мунтазаз таништириб бориш мақсадга мувофиқ. Сўзларнинг жиловланишини кўрган, англашни бошлаган ўқувчи ана тилига ҳурмат уйғонади. Юқори синф ўқувчиларига она тили машғулотида "Ҳақиқат ва мажоз", "Сўз сеҳри", "Сен мени англаб бўлсанг", "Аслиятга йўл", "Сўз мавжланганда", "Сўздурким, анинг маҳзани кўнгул", "Сўзларнинг зоҳирий ва ботиний маънолари", "Тимсолларнинг бадиий жилваси", "Истилохлар бағрида сеҳр" каби мавзулар остида мумтоз сўз маъно хусусиятлари ҳақида сабақлар берилса, нур устига нур бўларди.

Бу йўлда оғрикли нуқта — луғатларнинг яратилмагани тилшунослар олдида ҳали анча зафаларни қўяди. Ўқувчи аввалига матни луғат воситасида англайди ва аста-секин бу сўзлар унинг ўзиники бўлиб қолади. Шу орқали сўзнинг маъно нозикликларини, даврлар оша маъновий тадрижини кузатади. Дейлик, "ўрганмоқ" сўзининг нисбатини аниқлаш керак бўлса, бу сўз қўлланган турли манбаларга мурожаат этади. Масалан, "Қутадғу билиг" асаридеги "Қаю эрда бўлса, ўқуш бирла ўг" деб бошланувчи туюқ орқали "ўг" сўзининг "ақл, мақтамоқ, улуғламоқ" сингари мазмунини англаш мумкин бўлса, Абулғози Баҳоудирхоннинг "Шажарайи турк" асарида "Ўқсуз ўз киндигини ўзи кесар" мақоли орқали "ўг" сўзининг "етим ёки онасиз" каби маъноларини кашф этиш мумкин. "Ўрганмоқ" сўзи этимологиясини келтириб чиқариш орқали нисбатини ҳам аниқлаш имкони юзага келади.

Мақолада келтирилган тақлифлар — янги ўқув луғатларини яратиш, ўқувчини сўзни англашга ундаш, ҳар бир синф дарслигини сўзга оид маълум номлар билан бериш, сўз моҳиятини очиб берувчи матнларга кўпроқ эътибор қаратиш ўғил-қизларнинг она тилини севишига, маънавиятини бойитишига, асосийи, фикрини мустақил билдиришда асқотувчи сўз бойлигига эга бўлишига кўмаклашди. Бу соддалаштирилган ва "ишлатилган" грамматик билимлар билан ҳамкорликда амалга ошадди, албатта.

**Орзигул ҲАМРОЕВА,
Алишер Навоий номидаги
Тошкент давлат ўзбек тили ва
адабиёти университети
ўқитувчиси**

Gazeta va gazetxon

Адабиёт муаллимнинг ўзи ҳам ўқисин!

Китобдан ким нимани изласа, топмай қўймайди. Забардаст адибларнинг буюк асарлари ҳеч қачон муайян давр оралиғида қолиб кетмаган. Алишер Навоийнинг одоб ва ахлоқ масалаларига доир қарашлари, ғўзал фикрлари, у яратган асарлар қаҳрамонлари сиймосида мужассам. Одамийликнинг асосий сифати элга, ватанга хизмат қилишдир. Алишер Навоий қаҳрамонларининг бари покизга қалб соҳиблари. Шу сабаб, улар асарлар давомида аҳшилик, эзулик, самимийлик, одамийлик каби сифатларни бутун дунё китобхонлари қалбига синдирмақда.

Анча йил олдин Самарқандда ўтказилган ёш адабиётчиларнинг Республика олимпиадасида жаззэхлик ўқувчи қизнинг ота-онаси билан суҳбатлашиб қолдим. Суҳбат асноси отанинг ҳар ойда маошидан икки бола-сига китоб олиб бериши, фарзандларини ўқишга муттасил рағбатлантиришини эшитиб, суюндим. Агар ота ҳар ойда биттадан китоб олиб берса, фарзандлари тўққизинчини тугатар-туғатмас нақ 200 дан зиёд китобнинг эгаси бўлади-қолади. Бу хомаки қиссб-китоб, ҳолос. Энди бир хилоқ ё каттароқ шаҳардаги ота-она ҳар ойда ўғил-қизига биттадан китоб улашса, китоб дўконларида ҳам худди озик-овқат дўконларидек турнақатор навбатга турилади.

Ўқувчининг китобга мухаббатини оширишда адабиёт муаллимларининг ўрни беқисс. Ўзим ҳам адабиёт дарсларини сира унутолмайман. Бешинчи, олтинчи синфда адабиётдан дарс берган Сувонкул ака Мансуровнинг ҳар дарсини сабрсиз кутар, устозимизнинг гап-сўзидан то юриш-туришига назаримиздан қочмасди. Сувонкул ака шеърлари, достонларни тиник, сокин овозда, қўлидаги китобга қарамай келиштириб айтардики, ўша онгача бундай ширадор овоз, ёқимли оҳангни сира эшитмагандим. Ҳар дарс биз учун кашфиётлар оламидек эди. Кирк беш дақиқа кандай ўтди, қачон кўнғироқ чалинди — билмасдик.

Яқинда телевизорда адабиёт-шунос олим Омонулла Мадаев адабиёт ўқитувчиси ҳақида ҳақиқий эътирозларини айтганда, мунаққиднинг фикрларига тамоман кўшилдим. "Бешинчи синфда дарс ўтадию, бешинчи синфчилик маълумоти йўқ. "Алпомиш"ни ўргатадию, ўзи ўқимаган", дея куйиниб гапирди устоз. Тўғри ва аччиқ танқид қилинган ушбу ҳолатнинг ёлгон эмаслиги кўпимизга аён.

Ўтган йили пойтахтга йўлми тушиб, манзилмига етгунча жаззэхлик коллеж ўқитувчиси билан гаплашиб кетдим.

— Директоримиз билан бўлган йиғилишда 76-гурӯҳ ўқувчилари адабиёт ўқитувчисининг дарсларини тингламай шовқин-сурдон солиб ўқишнинг ҳақида сўз очилди, — деди гурунғ асноси ҳамроҳим. — Менинг ҳам ўша гуруҳда дарсим бор эди. Ўқувчиларга андак дақиқ бериб, нега ўқитувчиларнинг маърузаларини тингламасликларни сабабини сўраганимда кўпчилигининг дарди ичиди эканми, дарров портлаб кетди. Йигирма дақиқа мазунуни ўтган ўқитувчи дарсини қолган пайтда "Ҳой, жим ўтир!", "Ўқиб ўтир!", "Кеча қайси кинони кўрдинг?" каби гаплари билан синфнинг у бурчагидан бу бурчагига бориб-келавериб, вақтни ўтказаркан. "Сизнинг

дарсингизда танаффус бўлганини ҳам сезмай қоламиз", — деди қизлардан бири. Рост, болаларга ачиндим.

Бугун мактабларимизда адабиёт ва санъатни чуқур ҳис этиб, фанини ардоқлаб дарс бергучи муаллимлар йўқ демокчи эмасман, асло. Улар бор! Бундай ўқитувчилар кўп. Лекин гуруҳ курмаксиз бўлмаганидек, адабиёт нелигини тўла тушунмай, уч-тўрт ўқиган китобини чала-ярим гўлдираб айтиб беришдан нарига ўтмайдиған, ўз устида ишламайдиған, ҳатто ўзи ҳам бадий асарлар мутлоасидан узилган ўқитувчилар ҳам йўқ эмас. Ҳазрат Алишер Навоий "Улки буюруб ўзи қилмағай ва ҳеч кимга фойда ва асар анинг сўзи қилмағай", деб бежиз таъкидламаган.

Китоб, унинг ҳаётдаги ўрни ҳақида ўйлаганимда мактабимизнинг нақ биқинида жойлашган қишлоқ кутубхонаси, кутубхоначи Ҳамзаали ака Маманазаров кўз олдимга келади. Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси, икки оёғининг ҳам тиззасидан пастини жангтоҳларда қолдириб қайтган, новча, хушсурат киши эди, раҳматли. Ҳануз эсимда: катта танаффусда, дарслар туғаган кутубхона доим гавжум бўларди. У киши китоб топшираётган ўқувчидан асарнинг мазмуни, воқеалар ривож, қаҳрамонлар номи-ни ижжилаб сўраб билар, тузуқроқ ўқиган-ўқимаганини шундан илгарди, чамамда. Ҳамзаали ака зиёли, дунёқараши кенг, самимий, мумтоз адабиётимизни ҳам, замонавий асарларини ҳам, жаҳон адабиётининг нодир намуналарини ҳам бинойидек билар, китобхонлар билан ўтган суҳбатларда дарров ҳаммани ўзига қаратарди.

Хўш, бугун қишлоқларда кутубхона мавжудми? Бори ҳам рисоладагидек ишлаяптими? Туман ва шаҳар марказларида ахборот-ресурс марказларига борсангиз, ўқув дарсликларини беш-ўн та бадий асардан бошқа китобни топишингиз қийин. Аксарининг фондлари таъминлашга қурбон ҳам етмайди. Демак, ҳомиёлар ва бошқа ҳамкорлар кўмағида қишлоқ кутубхоналарини қайта ташкил этиш, китоб жавонларини тўлдир-риш зарур. Сўнғ мактаб кутубхона фондларини янги илмий, сиёсий, бадий ва оммабоп адабиётлар билан мунтазам бойитиш масаласи ҳам йўқ эмас. Республикасиш наشريётларида ҳар йили бадий илмий асарлар чоп этилмоқда. Агар ўша нашрлар билан кутубхоналар, чекка қишлоқлардаги ахборот-ресурс марказлари тўлдирилиб борилса, менинчга, китобхонлар сафи кенгайверади. Зора, шунда адабиёт муаллимларимиз билан боғлиқ масалалар ҳам ўз-ўзидан ечимини топса!

Бекназар ТОШБОВ
Жаззэх вилояти

Kitobxon yondaftariga

Ҳар бир ўқувчи келажакда яхши касб-хунар эгаллаш, ҳаётда ўз ўрнини топиш ниятида бўлади. Бунинг учун эса билим зарур. Билим сабр билан ўқиш, ўқиганда ҳам кўп ўқиш ва ўқиш орқали эгалланади. Уйда ота-она, мактабда ўқитувчилар бу гапни бот-бот такрорлаб туради. Хўш, ўқувчи бу маслаҳатларга қай даражада амал қила олади? Баъзи болалар кўп ўқишни истайдию, лекин бу ишнинг уддасидан чиқавермайди... Бу ҳайрон қоларли ҳолат эмас. Чунки жуда кўп кишилар мутлоа масаласида муаммоларга дуч келади. Бундай дамда мутахассисларнинг тавсияларига қулоқ тугиш фойдадан холи эмас. Мутлоа кўнимасини пухта эгаллаб олиш кишига умр бўйи асқотади. Бунинг учун эса:

1. Тўғри талаффуз қилишни ўрганинг. Сўз товушлардан ташкил топади. Биринчи ўринда алифбо ҳарфлари ифодалайдиган барча товушларни тўғри талаффуз қилишни ўрганишингиз зарур. Баъзи товушларнинг айтилиши қийин бўлади. Маъқ килинғ, ўрга-

Қандай мутлоа қилиш керак?

нинг. Ҳатто товуш чиқармай ўқиётганда ҳам, ичингизда товушларни овозсиз айтиб тура-сиз. Агар бирор товуш талаффузида қийнасангиз, ўқишда ҳам қийинчиликка учрай-сиз.

2. Ўқиш учун қизиқарли бирор нарса топинг. Бу бадий китоб, газета-журнал ёки интернетдаги мақола бўлиши мумкин. Ўқиётганингиз сиз учун қизиқарли бўлмаса, мазмуни кўп ўтмай ёдингиздан кўтарилади.

3. Ўқиш учун тинч жой керак. Чунки диққат жамланмаса, китобни кўнғилдагидек ўқийлмайсиз, унинг мазмунини ҳам тўла-тўқис англолмайсиз. Мутлоа олдидан хотиржам бўлиш ва чуқур нафас олиш яхши фойда беради.

4. Агар матн сурат ва расмлар билан безатилган бўлса, олдин уларга эътибор беринг. Шунда нима ўқиётганингизни, умумий мазмуни энгилроқ тушуна-сиз.

5. Сабрингиз етгунча ўқинг. Зериксангиз, чарчасангиз ёки нафас ростлашга эҳти-ёж сезсангиз, ўша заҳотиёқ танаффус қилиб олинг. Мутлоа сизга лаззат бағишлаши керак. Ўзингизни зўриқтирманг. Танаффусдан сўнғ тўхтаган жойингиздан давом эттиринг.

6. Матни қайта ўқинг. Агар бирор хат-бощи ёки саҳифадаги фикрни, воқеани тўла тушунмаган бўлсангиз, яна қайта ўқинг. Бу табиий ҳолат. Оғринманг, эринманг. Чунки бошида бирор жумла ёки фикрни яхши англолмай қолсангиз, кейин у сизга қайта-қайта панд бераверади. Овоз чиқариб ўқинг. Бу ҳам англашни осонлаштиради. Шунда ҳам тушунишга қийнасангиз, яқинларингиздан ёрдам сўранг.

7. Ҳар бир саҳифани синчиқлаб,

Бугун ахборот технологиялари ҳаётимизнинг бир бўлагига айланиб улгурди. Албатта, унинг самарали, оғиримизни энгил қилувчи фойдалари қатори салбий томонларини ҳам рад этолмаймиз. Замонавий дунё талаб эътаётган тезлик, ошоқролик, ҳаммабоплик эса энг аввал болаларга таъсир этиб, маънавий имунитетининг заифлашувиға сабаб бўлаётди. Тўғри, интернет, мобиль алоқа воситаси, компьютер технологияларидан ҳар ким ўз манфаати, мақсади, эҳтиёжига қараб фойдаланади. Бироқ танганинғ иккинчи томони-чи?

Олдимизда қандайдир муаммо кўндаланг турса, ечимни топиламагунча хотиржам тортмаймиз. Кундан кунга томир ёнётган интернет тармоғидаги айрим дилхиралликларга ҳам кўпчилигимиз маъқул ечим топпай ҳалакмиз. Рухиятни исканжага олаётган тармок тўри ёш авлодининг онгани чирмаб бораётгани бор гап. Ушбу масалада энг яхши чора — мутлоавид. Олимлар мутло-

эътибор билан ўқинг. Шошманг. Баъзи одамлар тез ўқиш ҳам яхши натижага эришиш мумкин деб ўйлайди. Лекин аксарият ҳолларда кутилган мақсад ҳосил бўлмайди. Бармоқларингиздан қўрсаткич ўрнида фойдаланишингиз мумкин. Бу усул диққатингизни жамлашга ёрдам беради.

8. Тушунарсиз сўз, ибора ва атамалар мазносини аниқлаштириб олинг. Кўпинча уларга китобнинг ўзида изоҳлар бериллади. Агар бундай тушунтиришлар бўлма-са, лугатдан фойдаланинг. Маъносини яхши англамасангиз, мутлоаадан жуда кам фойда топасиз.

9. Диққатни жамланг. Диванда чалқанча ётиб китоб ўқиш танангизни бўшаштира-ди, кўп ўтмай ухлаб қоласиз. Етарли даражадаги ахборотни гавдани тўғри тугиб ўқиган-дагина олиш мумкин. Масалан, столга рисо-ладагидай жойлашиб, оёқларни ерга қўйиб

мутлоага киришсангиз, эътиборингиз сези-ларни даражада ошади. Баъзилар туриб, баъ-зилар эса у ёқдан бу ёққа юрганча ўқишни афзал билади. Мутлоа нафақат кўнғилга, балки танага ҳам завқ бериши керак. Ўзин-гизга маъқул усулни танланг.

10. Компьютер, планшет ёки телефон экранидан ўқийганда қондаларга амал қилинг. Сиз турган жой ёки хона яхши ёйи-тилган бўлиши шарт. Акс ҳолда кўзингизга жиддий зарар етди. Махсус кўзойнақлардан ҳам фойдаланишингиз мумкин. Улар кўзингизни тез толиқшдан асрайди. Матн шрифтини каттартириб, осон кўринадиган қилиб олинг. Ҳар ярим соатда кўзга дам беринг. Кўзларингизни кўпроқ юмиб-очинг, машқлар қилдиринг. Етган ҳолатда ўқиманг.

11. Ўқишни давом эттиринг. Бўш вақтларингизда иложи борича кўпроқ мутлоа қилиш ҳаракатида бўлинг. Бу нафақат лугат бойлигингизни, балки дунёқарашингизни ҳам бойитидаи.

Орифжон МАДВАЛИЕВ тайёрлади.

Ўқи деган билан иш битмайди

ёхуд қандай қилиб ўқувчиларимни фаол китобхонга айлантирганим хусусида

Китоб мутлоасига бағишланган ота-оналар йиғилишини ўтказдим. Кун тартибига ўғил-қизларни китобхонликка ундаш-дек долзарб масала қўйилди. Мажлисдан сўнғ ота-оналарга тарқатилган сўровнома билан танишар эканман, улардан биринчи "Қизимга дадаси Тоҳир Маликнинг "Алвидо, болалик" китобини олиб келган эди, аммо уни ўқишга қизиқиш билдирмади. Нима қилсам бўлади?" деган муурожаати эътиборимни тортиди. Бу қиз барча фанлардан яхши ўзлаштиради, тартиб-интизомли, одобли, озода. Таажжуб, ибрат қилиб кўрсатишга арзийдиган ўқувчим нима сабабдан у китобни ўқимади? Онанинғ бу муурожаати педагог сифатида мени ўйлантириб қўйди.

Бир неча кундан сўнғ "Маънавият соати"ни ўтказдим. Президентиимизнинг "Китоб махсулотларини чоп этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутлоаси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни ривожлантириш учун нима қилиш керак?" деган саволга ечим излай бошладик. Синф кутубхонасини ташкил қилиш тартиб-интизомини яқинлаштириш ҳамда тартибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойишини ўқувчиларга маълум қилдим. Бошқа хабарлар ва синф сардорининг бир ҳафталик ахборотини тинглагач, "Китобхонликни р

Наврўз йўлакчаларидаги саёҳат дарси

ўқувчилар қалбида миллий қадриятларга ҳурмат ҳиссини янада оширди

Наврўз байрами арафасида ташкил этилган дарсларимизни ўғил-қизлар интиқлик билан кутишади. Бу гал ҳам шундай бўлди. Байрамга бағишланган машғулотни ноанъанавий тарзда, яъни мактабимиз боғида адабиёт, тарих, мусиқа, миллий ғоя, жисмоний тарбия фанлари билан ўйғунликда ташкил этдим.

Мактаб боғида баҳорий манзара. Овоз кучайтиргич орқали бўл-бул, саъва каби қушларнинг майин хониши эшитилди. Мактаб фойе-сида Наврўзни тараннум этувчи шир-орлар илгинган. Рангли қоғозлардан тайёрланган гуллар ва барглр дар-рактлар шохига елимланган. Урта-да атрофига кўрпачалар тўшалган катта сўри жойлаштирилган.

Машғулотни ривоят билан бош-ладим:

"Айтишларича, Кун билан Тун ҳаммиса "Сен зўрми, менми?" деб талашиб-тортишиб яшаган экан. Қиши билан зимистон узайгандан узайса, ёзда кун-дуз ҳукмини ўтказар, тун мун-гайиб қоларкан. Ниҳоят, она табият бу бахсга чек қўйибди. Тарихий кун — Куёш Ҳамал буржиги кирганда Тун ва Кун тенг бўлиб, мurosага келибди. Шу кунни яраш, сулҳ кунни бўлибди. Буни инсонлар Наврўз — Янги кун деб атабди. Шундан буён Шарқ мамлакат-ларида бу кун йилбоши, яъни Янги йил саналар экан. Ҳам-манинг юраги шодликка, эзгу ниятларга тўлар экан".

Дарс аввалида Ўзбекистон Қахра-мони, халқ шоири Эркин Воҳидов шеърдан фойдаланиб, ўқувчилар-ни гуруҳларга ажратдим.

*Ватандош, боғинга бир ниҳол қада,
Бу ниҳол номини ЯХШИЛИК ата.
Ниҳолинг ёнига бир гул экиб қўй,
Бу гулнинг номини ГЎЗАЛЛИК деб қўй.
Гулу ниҳолингга бахш этиб ҳаёт —
Сув бер ва бу сувга МЕХР деб қўй от.
Сендан фарзандинга бог қолсин,
Эй дўст,
Боғинг ВАТАН деган ном олсин,
Эй дўст.*

Шеър мазмунига кўра ўқувчи-ларни "Яхшилик", "Гўзаллик", "Меҳр" гуруҳларига бўлиб, боғи-мизни "Ватан" деб номладик.

Дарснинг ташкилий қисмида хушқайфият улашиш мақсадида чилдирма садосида "Бойчечак чи-қибди, бугун Наврўз экан" кўши-гини ижро этдим. Ўқувчилар ҳам менга жўр бўлиб, рақсга тушишди.

Боққа Баҳорой ташриф буюрди. Ўқувчилар билан бирга "Яхшилик", "Гўзаллик" ва "Меҳр" ниҳолларини қадашди. Баҳорой ўқувчилар иш-тирокини кўклам даракчиси — бой-чечак гуллари билан баҳолаб бо-ришини айтди.

Саёҳатимизни "Ўтмишдан садо берган Наврўз" йўлакчасидан бош-ладик. Ўқувчиларга Наврўзнинг кели-б чиқиш тарихига оид маълумот-лар зардуштийлик динининг муқад-дас китоби "Авесто"да келтирил-ган бўлса, машҳур қомусий олим Абу Райҳон Беруний, Умар Хайём, Абулқосим Фирдавсий, Носирид-дин Рабғузӣ, Юсуф Хос Ҳожиб, Навоий каби мутафаккирларимиз-нинг асарларида бу кун муҳаббат, дўстлик, поклик ва инсонпарвар-лик рамзи сифатида улуғланиши-ни тушунтирдим.

"Яхшилик" гуруҳи аъзолари Наврўз тарихи ҳақидаги маълумот-лар билан ўртоқлашдилар:

1-ўқувчи: — Умар Хайём "Нав-рўзнома" асарида "Наврўз" сўзи биринчи марта "Авесто"да тилга олинганини қайд этади.

2-ўқувчи: — Маҳмуд Қошғарий-нинг "Девони луғотит-турк" асари-да Наврўзнинг инсонлар қалбидан жой олган кўшиқлари таҳлил эти-лади.

3-ўқувчи: — Наврўз байрами ху-сусида тарихчи олим Наршахий ҳам "Бухоро тарихи" китобида ёзиб қолдирган.

Шундан сўнг саёҳатимизни "Шо-ирлар назмида Наврўз" йўлакча-си бўйлаб давом эттирдик.

"Гўзаллик" гуруҳи вакиллари улуғ алломалар сиймосида Наврўз ва кўклам ҳақидаги шеърлардан ёд айтишди).

Навоий:

*Васли аро кўрдум,
Тенг эмиш бўйю сочи,
Тун-кун тенг экан зоҳир
Ўлар бўлди Наврўз.*

Sinab ko'ring

Бобур:

*Юзи Наврўзю васл ийдини
Бобур ғаниматдур,
Ки мундин яхши бўлмас бўлса
юз Наврўзю байрамлар.*

Оғахий:

*Илоҳи, ҳар кунинг наврўз бўлсин,
Ҳаммиса толевинг феруз бўлсин.
Бўлди айёми Наврўзинг муборақ,
Замиринг инбисот андуз бўлсин.*

Фурқат:

*Фасли навбахор ўлди,
кетибон зимистонлар,
Дўстлар, ғаниматдур,
сайр этинг гулистонлар.
Сувҳидам тушиб шабнам,
бўлди сабзалар хуррам,
Гул уза томиб кам-кам,
ёғди абри найсонлар!*

"Меҳр" гуруҳи вакиллари "Барҳаёт урф-одатлар" йўлакча-сида синовдан ўтказдим.

(Махсус пластик-кўрғазмага тур-ли рангдаги лолалар ўрнатилган. Ўқувчилар Наврўз удумларини ай-тиб, лоладан узиб олаверадилар. Ким байрам урф-одатларидан кўпроқ айтса, ғолиб бўлади).

"Наволарда таралар Наврўз" йўлакчасида гуруҳлар халқ кўшиқ-ларини ижро этиб беришди. "Ях-шилик" гуруҳи аъзолари "Бойчечак" кўшигини, "Гўзаллик" гуруҳи "Чит-тигул" кўшигини, "Меҳр" гуруҳи ва-

киллари "Суст хотин" кўшигини куйлашди.

"Баркамоллик бешиги — Наврўз" йўлакчасида йигитларни "Кураш", "Дўппи туширди", "Тухум ёрар", "Варрак учирди", "Арқон тортиш" ўйинига тақлиф этдим. Йигитларимиз икки гуруҳга бўли-ниб, арқон тортишди. Хар бир гу-руҳдан биттадан ўғил бола чиқиб кураш тушди. Учала гуруҳ ҳам ўзлари ясаб келган варракларни учиршиди.

"Насибали Наврўз" йўлакчасида ўқувчилар Баҳоройнинг "Сирли сан-дик" топширигини бажарди. Гуруҳ-лар навбатма-навбат баҳор гулла-ри билан безатилган сандикча ичи-дан миллий таомлар номи ёзилган қоғозчаларни олиб, қандай тайёр-ланишини айтиб беришди.

Машғулот сўнгига гуруҳларнинг тўплаган бойчечаклари сонини жамлаб, ғолиб гуруҳга "Ҳикматно-ма" китобини тўхфа этдим. Шу ўринда ўқувчиларни китобни се-вишга, уни мутолаа қилишга унда-дим. "Наврўз — меҳр-оқибат бай-рами" мавзусида ижодий иш ёзиш-ни уйга вазифа қилиб бердим.

Қомила РАҲАБОВА,
Навоий шаҳридаги 11-ИДУМ-нинг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси

"Табиатни инглиз тилида ўрганамиз"

Миробод туманидаги 294-мактабда чет тили ўқитувчилари томонидан "Очиқ дарслар фестивали" ўтказилди. Унда маҳоратли ўқитувчи Дилрабо Юсупова 1-синф ўқувчилари билан "Табиатни инглиз тилида ўрганамиз" мавзусида очик дарс намойиш этди.

— Мактабимизда ташкил этилган "Очиқ дарслар фести-вали" Ўзбекистон Республи-каси Президентининг "Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш

чора-тадбирлари тўғрисида" ги қарорининг ижроси доира-сида бўлиб ўтди. Очик дарсл-лар орқали ўқитувчиларнинг иш услуби, ўқувчиларнинг ўзлаштириши кузатиб борила-

ди. Ютуқлар эътироф этилиб, камчиликлар таҳлил қилина-ди, — дейди мактаб директо-ри Муқаддас Эгамбердиева. — Дарсларни замонавий пе-дагогик ва ахборот-коммуни-кация технологияларидан фойдаланган ҳолда ўтиш ўқу-вчиларнинг бошланғич синф-ларданок чет тилларга қизи-қишини ошироқда.

Ноанъанавий шаклда ташкил этилган очик дарсда ўқувчилар турли жониворлар кўриниши-да кийиниб, синфда жонли та-биат муҳитини яратишди, ўзла-рини инглиз тилида таништи-ришди. Шунингдек, "Излаб топ", "Бу қайси жонивор?", "Бирга қўшиқ қуйлаймиз" каби методик ўйинларда ўғил-қиз-ларнинг фаол иштирок этгани нафақат ўқитувчиларнинг, бал-ки тадбирга ташриф буюрган ота-оналарнинг ҳам эътирофи-га сазовор бўлди.

Феруза ХОЛМУРОВА,
«Ma'rifat» муҳбири

Паркент тадбиркорлик ва хизмат кўрсатиш касб-хунар коллежи ўқувчилари пойтахтимиздаги бир қатор диққатга сазовор гўшаларга саёҳат уюштирди.

Ўз кўзи билан кўриб, тасаввурни бойиди

Коллежнинг "Ижтимоий-сиёсий фанлар" кафедраси тарих фани ўқитувчилари Бунёдхон Ёқубов ва Феруза Саидқосимова ўз шогирдлари билан Темирийлар тари-хи давлат музейи, "Шаҳидлар хотираси" хиббони, Ўзбе-кистон тарихи давлат музейи ҳамда Ўзбекистон Қурол-ли кучлари давлат музейига саёҳат дарси ташкил этди.

— Саёҳат дарси давомида ўқувчиларимиз коллежда олган назарий билимларини янада бойитиб, тарихий осори-атиқаларни кўздан кечиришди, тасаввурни янада кенгайтиди, — деди тадбир ташкилотчиларидан бири Б.Ёқубов. — Бу уларнинг буюк аждодларимиз ҳаёти ҳамда тари-хий воқеаларни янада яхшироқ илғашига, шу орқали Ва-танга бўлган муҳаббати, садоқати янада орттишига хиз-мат қилади. Жумладан, Темирийлар тарихи давлат му-зейига борганимизда ўқувчилар шундай буюк саркар-данинг авлоди эканидан гурурланганига амин бўлди.

Чиндан ҳам, ҳар бир миллат, айниқса, ёш авлод ва-киллари ўз тарихининг билимдони бўлиши лозим. Улуғ боболаримиздан қолган бой маънавий мерос жамлан-ган мוזийгоҳларга уюштирилган саёҳатлар коллеж ўқу-вчиларида унутилмас таассурот қолдирди.

Зоҳиджон ХОЛОВ

2017-yil 11-mart, № 20 (8981)

ДУО ПУЛДАН УСТУНРОК

Ёнига келиб тўхтаган машина отахонни сергаклантирди. Рўлда ёшроқ йигит унга мулозамат кўрсатди:

- Метрогами?
- Шунақароқ, ўғлим...
- Чўкинг, йўлимиз бир экан!
- Йўғ-е, мен автобусда...
- Утираверинг, беҳижолат, шундоқ метрога ташлаб ўтаман...

Йўловчи машина ўриндиғига жойлашди. Таажжуб, қўл кўтарма-са ҳам тўхтаган бу олижаноб йигит ким бўлди экан?

Бирпасда манзилга етиб келди-лар. Йўловчи костюмининг ички чўнтагини ковлаб, йўл ҳақини ҳоҳатбарор йигитга узатди:

— Мана, болам, хизмат ҳақин-гиз.

— Йўғ-е, отахон, мен киракаш эмасман, дуо қилиб қўйсангиз кифоя. Ахир, савоб ҳам керак-ку, ҳамма нарса ни пул билан ўлчайди-ган бўлса, ўзбекчилигимиз қаерда қолади?

— Сизга ўхшаган савобталаб инсонлар кам учрайди, ўғлим! Қилган хизматингизга Оллоҳ рози бўлсин! — отахон қўлларини дуога очиб, юзига фотиҳа тортиди.

— "Matiz" сершовкин ва гавжум кўчадаги улкан оқимга қўшилди.

БОЛАНИНГ ҲАҚИ

Қўшни аёлни кўриб қолган муаллима аёл Манзура у билан кўюққина саломлашди. Шамсиянинг қўлида оғиргина сумка. Рўзгор — гор-да.

— Бозор-ўчар қилиб келаяпсизми, дейман?

— Вой, арзон нарсалар турган-да, бозорга бориб ўтираманми?

— Тушунмадим...

Қўшни домда турадиган Васи-ла бор-ку, боғчада повир бўлиб иш-лайди, ўша гўшт, сарёғ, тухум со-таяпти. Бозорниқидан ярим бара-вар арзон десаям бўлади. Ҳафта-лик-ҳафталик қилиб олаямиз. Ма-засиям ёмон эмас!

— Нақд пулга сотса керак-да.

— Йўқ, насияга ҳам беради, ахир, минг йиллик қўшнимиз-ку. Заведу-шийси билан пулини "арра" қилиб олади шекилли.

— Болаларнинг ҳақи-ку, Шамсия-хон, бунақа ишни қилмасдим...

— Вой, қизик гапирасиз-а, мен пулимга олаяман-ку, — дедию, суҳбатдоши ўйланиб қолди.

Манзура у билан хайрлашди.

МАНФААТ ЗАМИРИДА ЯХШИЛИК ЁТАДИ

Дарҳақиқат, инсон савобни ях-шилиқка, гуноҳни ёмонликка менг-заб яшайди. Киши руҳий оламида кечадиган ҳис-туйғулар унинг юриш-туриши, хатти-ҳаракатида сезилиб туради. Ўз шахсий манфа-ати ва нафсини эмас, ўзгаларга қувонч бағишлашни истайдиган киши обрў-эътибор қозониб, эл ҳурматига сазовор бўлиши яққол ҳақиқатдир. Жамиятда бу тоифада-ги кишилар кўп бўлса, қувонарли ҳол, албатта. Халқимиз турмуш тар-зи, шахслараро муносабатларда «савоб» ва «гуноҳ» тушунчаларига ҳар қадамда дуч келамиз. Юкори-да келтирилган икки ҳаётий воқеа-нинг изоҳи ва хулосаси жуда од-дий: мулғлақо бир-бирига бегона ки-шиларнинг шиори яхшиликдир. Йўл ҳақи олмаган ҳайдовчига дуо аф-залроқ. Иккинчи воқеада мактаб-гача таълим муассасасида ишлов-

чи ошпаз аёлни гуноҳига қўшни-си ҳам шерик. Учинчи аёл эса бу ишдан ҳазар қилмоқда. Қиссадан ҳисса: савоб ишга кенг йўл, қинғир ишининг эса қачондир қийиғи чиқа-ди.

Ортдошларимиз маънавий ола-мини янгилаш, буюқ аждодлари-миздан бизга қадрар етиб келган бой меросни ўқиб-ўрганиш ва ўзлаштириш, ўсиб келаётган ёш ав-лод онгида ўзликини англаш туйғу-сини шакллантириш давлат сиёса-ти даражасига кўтарилиши бежиз эмас. Маънавий дунёси бой инсон яхшиликка интилиб, ёмонликдан ўзини четга олади. Мамлакатимиз ички сиёсатида инсонпарварлик, фуқароларни ижтимоий қўллаб-қув-ватлаш устун туради, жиноятчилик, яъни гуноҳ ишлар қораланади. 2017 йилнинг Президентимиз Шав-кат Мирзиёев томонидан «Халқ би-лан мулоқот ва инсон манфаатла-ри йили» деб эълон қилиниши ай-нан шу сиёсатнинг давом эттири-

ган кишилар кўпайса, нур устига нур.

МЕҲМОННИНГ КЎНГЛИНИ ОЛГАНМИСИЗ?

Оилада шаклланган муҳит, мак-табда бериладиган билим, тарбия, маҳалла-қўй муҳитида ўзлаштири-ладиган урф-одат ва анъаналар, ўтказиладиган маънавий-маърифий руҳдаги тадбирлар, ва энг муҳими, катталарнинг шахсий ибрат, наму-наси ёшларга савоб ва гуноҳни фарқлашда қўл келади. Пойтахти-мизда тақдир тақозоси билан қўллаб қўлланганлардан келиб, исти-қомат қилувчилар кўп. Уларнинг ак-сарияти кўп қаватли уйда туриша-ди. Меҳмон кўп, келди-кетди кўп. Шаҳар шароитида уйингизга меҳ-мон келса, дарров сезилади. Туги-либ ўсган юртидан ўзини «қора» тортиб келадиган жигарлари, тоға-

Савоб ва гуноҳ

лишига яна бир ишора бўлди. Дав-лат бошқарув идоралари, ташкилот, корхона ва муассаса раҳбарларин-инг одамлар даврасига кириши, улар кўнглига қулоқ тўтиб, муам-моларини тинглаши, ечимига қўма-қўллаши кўп миллатли халқимиз манфаатларига мосдир. Демак, элга қайишиш, уни қийнаётган тўсиқ ва зиддиятларни ўрганиб, ҳал қилиш замирида савоб амаллар ётади. Президентимизнинг мамла-катимизни 2016 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий яқунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастур-нинг энг муҳим устувор йўналиш-ларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисида: **“Энг муҳим вазифа-миз — мамлакатимизда тинчлик ва фаровонликни мустаҳкамлаш, одамларни, халқимизни ҳаётдан рози қилишдан иборат. Бунинг учун эл-юртимиз аввало биз — раҳбарларнинг фаолиятидан рози бўлиши керак”** дея таъкид-лаши эзгу ишларга ундов бўлди.

Гулчехра Қобилниёзова, фал-сафа фанлари номзоди:

— Мамлакатимизда ҳар бир фу-қаронинг ҳалол, виждонан меҳнат қилиши учун шарт-шароит яратил-ган. Ўз касби ёки ҳунари орқаси-дан давлат ва жамият ривожига ҳисса қўшаётган юртдошларимиз билан суҳбатлашиб қолсангиз, сўз билан иш (амал), тил ва дил бир-лиги, инсоф, диёнат, савоб тушун-чаларини теран англайдилар. Улар пулга муҳтож бўлиб турган маҳал-ладошига қарз бериш, шифохона-да ётган қариндошини бориб кўриш, нимадандир сиқилган киши-нинг кўнглини кўтариб, руҳан ма-дад беришни ҳеч иккиланмасдан бажарадилар. Гуноҳ сифатида ба-ҳоланадиган бировни алдаш, ким-нингдир ҳақини ейиш, гийбат қилиш, ёлғон гувоҳлик бериш, кўпчиликнинг олдида ҳамкасбини ноўрин танқид қилиш, кимгадир ак-ратилган уллушни ўзлаштириш ва шунга ўхшаш ножоиз хатти-ҳаракат-лар диёнатли инсоннинг табиятига ётдир. Савоб ва гуноҳ чуқур фал-сафий мазмунга эга бўлиб, ҳам-иша бир-бири билан ёнма-ён юра-ди. Халқимиз маънавий оламида ўзига хос аҳамият касб этувчи ҳар иккала тушунчани бир-биридан фар-қлаб, савоб ишга қўл урадиган, гуноҳдан эса ўзини четга тортади-

аммаларини қарши олса, Яшнобод туманида яшовчи Моҳин Омарова фарзандларига бу ҳолат унчалик ёқмаслигини сезади. **“Домчилик”**, ортиқча киши малоллик туғдириши рост. Аммо бу ҳолатни зинҳор-ба-зинҳор меҳмонга сездирмаган маъ-қул. Она уйда икки-уч кунлаб қолиб кетадиган меҳмоннинг бу хонадон-дан рози-ризо бўлиб кетиши савоб иш эканлигини яхши билади.

— Бир гал тоғам келиб қолди. Бемор неварасини пойтахтдаги дўхтирларга текширтганирми отла-нишибди. Ундан қон, сийдик таҳлили олиб, то аниқ ташхис қўйилгунча беш кун ўтди. Мен у кишининг кўнглини олиш билан овораману, ўсмир ёшидаги ўғилларим тўмтай-иб олишган. Ҳар кун паналатиб **“Қачон кетишадиган, ойи? Меҳмонхо-нага борса бўлмайми?”** деб сўрагани-сўрашган. **“Уят бўлади, жон болам, бу нима деганинг? Би-зники турганда, меҳмонхонага бор-гани нимаси? Жондай азиз тоғам бўлса... Уйингга келган меҳмонни сийлаб, дуосига сазовор бўлсанг, энг катта савоб шу-ку, болаларим!”**, дейман уларга танбех бериб. Ҳар тугул бола тарбиясида ота-она иб-рат кўрсатса, улар тўғри хулоса чи-қаришар экан. Қизимни узатдим, ўғилларимни уйлантирдим. Ҳозир Тошкентга бирор ташвиш билан кел-ладиган яқин инсонларимни улар мендан ҳам яхшироқ кутиб олиша-ди, тавозе билан меҳмон қилиша-ди, — дейди 153-умумтаълим мак-таби ўқитувчиси Моҳин Омарова.

Фарзандларимиз оиладан мак-табгача таълим муассасаси, сўнгра мактабга қадам қўйишади. Умум-таълим жараёнида бола онгига мус-тақил ҳаётида асқотадиган инсоний фазилатлар сингдирилса, чуқур бил-ним берилса, у **“қоқилмайди”**, жа-миятдан ўз муносиб ўрнини топа-ди. Аиникса, уларга савоб ва гуноҳ, ҳалол ва ҳаром тушунчаларини англаштириш педагогининг зийракли-ги, кузатувчанлиги ва ҳар бир бола қалбига йўл топиши муҳим роль ўйнайди.

Бахтиёр Каримов, Ўзбекистон Республикаси халқ ўқитувчиси, Тошкент шаҳридаги 90-мактаб информатика фани ўқитувчиси:

— Болалик дамларимни яхши эс-лайман. Ота-оналаримиз **“Бу ишни қилма, ёмон бўлади”** дея бизни гу-ноҳдан қайтаришган. Ерда ётган нон ёки ушоқни оёқ босилмайди-

ган жойга олиб қўйиш савоб, кўриб-кўрмаганга олиб ўтиб кетиш эса гуноҳ ҳисобланган. Сувга тупуриш, унга супринди супуриш, лойқалан-тириш, катталарга салом бермас-лик, қўйингки, инсонни бадном қилувчи барча амаллар гуноҳ деб қаралган. Бешинчи синфда дарс ўтаяпман. Ўқувчиларимдан бири рўчқаси йўқлиги учун ёзолмай ўти-рганини сезиб қолдим. Синфхонага юзландим: **“Кимда ортиқча рўчқа бўлса, Дилшоҳга бериб турсин, уну-тиб қолдирибди”**. Унга рўчқа узат-увчилар кўп бўлди. **“Барақалла, кимдир нимагадир муҳтож бўлиб турганда қўллаб-қувватлаш савоб ишлардан бири”**, деган гапим ўқув-чилар онгида савоб тушунчасини шакллантиради. Биз педагоглар ҳушмуомала ва интизомли бўлиш, ўқиш ва ишга сабабсиз кечикмас-лик, билим ва дунёқарашни бойи-тишга интилиш, ваъдага вафо қилиш, ҳеч кимга ёмонлик қилмас-лик, қўлидан келган ёрдаммини аямаслик, ўзининг ички ва ташқи дунёсига эътибор бериш, нутқ ма-даниятига риоя қилиш, давлат ва жамоат мулкни асраб-авайлаш, жисмонан ва руҳан пок юриш са-воб эканлигини ўқувчи-ёшлар он-гига сингдириб борамиз. Болада савоб тушунчасини шакллантириш учун халқимизнинг ўзига хос тур-муш тарзи, урф-одат ва анъанала-ридан, унинг бой оғзаки ва ёзма ижоди, мумотоз адабиёти ва санъа-ти бойликларидан унумли фойда-ланишимиз керак.

ИСЛОМ ТАЪЛИМИДА ҚАНДАЙ?

Муқаддас ислом дини таълимо-тида яхшиликнинг Оллоҳ томони-дан улғуланиши, ёмонликка албат-та жазо тайинлиги таъкидланади. Савоб ишни эзгулик, гуноҳни ёвуз-лик ва жаҳолат дея биладиган имон-эътиқодли инсон ҳар қандай вазиятда тўғри йўлни танлайди, қилган хатолари учун Парвардигор-дан кечирим сўрайди.

— Беайиб — парвардигор, Оллоҳ-нинг бандаларимиз. Баъзан билиб, баъзан билмай гуноҳ ишга қўл ура-миз. Умримиз мобайнида кимлар-гадир қилган ёмонлигимиз кимлар-гадир қилган яхшилигимиздан кўпроқ бўлиб кетиши мумкин. Му-борак ислом динида инсоннинг икки дунёсини қўйдириб юборади-ган гуноҳлари тавба қилиш ва са-дақа бериш билан мағфират қили-ниши бот-бот таъкидланади. Куръ-они қаримнинг **“Тавба”** сураси(104-оят)да дейиладики: **“Улар, албатта, Оллоҳ Ўз бандаларидан тавбани қабул қилишини ва садақаларни олишини ва, албатта, Оллоҳнинг Ўзи тавбаларни қўллаб қабул қилу-ви ва раҳимли зот эканини бил-масларми?”**. Демак, билиб-билмай қилган гуноҳларим, хатоларим ювилсин, деган инсон бева-бечо-раларга, фақир-фуқароларга, етим-есирларга ва муҳтожларга са-дақа қилиб турса, мақсад-муддо-ларига эришиб юргай, — дейди Юнусобод тумани жомеъ масжиди имом ноиб Салимжон Норқуллов.

Савоб иш қилган кишининг юзига боксак, нур ёғилиб тура-ди, самийи ва миннатдан холи. Қандайдир ножоиз, қалтис ишни содир этган кимсанинг юзига қарасангиз, кўзларин олма-кесак теради, юраги бежо, табассуми сохта. Биринчисига мансуб бўлиш қанчалар яхши!

Хулқар ТҲИМАНОВА,
«Ma'rifat» мухбири

Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар вазирлиги Фуқаро муҳофазаси институтида Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Фан ва технологияларни ривожлантиришни мувофиқлаштириш кўмитаси, Фанлар академияси, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан ҳамкорликда «Аҳолини ва ҳудудларни фавқулодда вазиятлардан муҳофаза қилиш соҳасида фан ва технологиялар ютуқлари» мавзусида илмий семинар ўтказди.

Унда вазирлик ва идоралар масъул ходимлари, республикамиздаги олий таълим, илмий-тадқиқот муассасалари профессор-ўқитувчилари, илмий ходим-изланувчилари, ОАВ вакиллари иштирок этди. Тадбирда Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги

ва технологиялар соҳасида эришилган ютуқлар» мавзусидаги яна бир кўргазмада мавзуга доир илмий ихтиро ва техник ишланмалар намойиш этилди.

— Қурилмамининг вазирлиги тоғли ҳудудлар, туннеллардаги кўчки ва сув тош-

йўлида кенг фойдаланиш мумкин.

Куннинг иккинчи ярмида семинар иштирокчилари учта шўъбага бўлиниб, иш олиб борди. «Республикамизда содир бўлиши мумкин бўлган фавқулодда вазиятларни башорат қилиш йўналишидаги муаммолар» мавзусига эътибор қаратган дастлабки шўъба иштирокчилари институтининг Зилзилани симуляция қилиш марказида жам бўлди. ЎзРФА М.Мавлонов номидаги Сейсмология институти директори С.Хисомидинов, ЎзРФА Иншоотлар сейсмик мустаҳкамлиги институти катта илмий ходими,

ўйланган ва яхлит ўқув дастури билан танишдик.

«Республикамиз аҳолисини фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилишга тайёрлаш соҳасидаги муаммолар» мавзусидаги шўъбада ФВВ авария-қутқарув кучлари бошқармаси бошлиғи, подполковник Ш.Азимовнинг «Қутқарувчиларни тайёрлаш ва қутқарув ишларини олиб боришдаги муаммолар», Навоий давлат қончилик институти кафедра мудири Ш.Бобоевнинг «Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги фанининг ўқитилиши — кадрлар тайёрлашнинг му-

Fuqaro muhofazasi

қурилиш ишлари олиб борилаётгани нафақат аҳоли, балки гидротехник иншоотлар хавфсизлигини ҳам таъминлашга хизмат қилмоқда.

«Табиий ва хавфнон хусусиятли фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва оқибатларини баҳолаш соҳасидаги муаммолар» шўъбасида ФВВ радиацион кимёвий ва биологик (бактериологик) муҳофаза бошқармаси бошлиғи А.Нурматовнинг «Аҳоли ва ҳудудларни радиацион, кимёвий ва биологик (бактериологик) муҳофаза қилишнинг долзарб муаммолари», ТИМИ қошидаги Ирригация ва сув муаммолари илмий-тадқиқот институти лабораторияси мудири Ф.Шоазизовнинг «Фавқулодда вазиятлар оқибатида юзага келган моддий зарарларни баҳолаш усуллари», Республика «Давсувхўжаликназорат» инспекцияси бошқарма бошлиғи Ш.Исмоиловнинг «Йирик ва ўта муҳим гидротехника иншоотларининг хавфсизлиги» мавзуларидаги тақдими долзарб аҳамиятга эга экани билан ажралиб турди.

Тадбирда мавзунинг турли йўналишларида илмий-тадқиқот ишларини олиб бориш ва ҳамкорлик масалалари ҳам муҳокама марказида бўлди. Шунингдек, олимлар томонидан аҳоли ва ҳудудларни муҳофаза қилиш соҳасидаги 70 дан ортиқ инновацион ғоя, технология ва лойиҳалар намойиш этилди.

— Халқ тилида «оқ чумол» номи билан аталадиган термитлар инсон ҳаётига ҳам хавф туғдиради, — деди биология фанлари доктори, Урганч давлат университетининг илмий ишлар бўйича проректори Икром Абдуллаев. — Шунга бағишланган тадқиқотимизда хориз тажрибани солиштирган ҳолда термитларга қарши курашишнинг биологик усуллари ни тақлиф этдик. Яъни бу зараркунандаларнинг озиқ манбаи ҳисобланган кунгабоқар поясининг пўкак қисмига замбуруғли микроорганизмлар аралаштирилади. Натигада уни еган термит касалликка чалинади ва ҳасталикни ўз жамоасига ҳам юқтиради. Антропоген шароитда аҳоли тураржойларини термитлардан муҳофазадашнинг бу тизими юқори самара бериши мумкин.

Чиндан ҳам, фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва оқибатларини бартараф этиш жараёнида юзага келадиган муаммоларни ечишда ана шундай илгор услуб ва илмий асосга эга тавсиялар муҳим ўрин тутди. Олимларимизнинг ўзаро тажриба алмашиши учун майдон вазирлиги фахриятлари билан семинар якунида мазкур йўналишдаги ишларни янада тақомillashtirish юзасидан тегишли тақлифлар асосида тавсиялар ишлаб чиқилди.

Шунингдек, тадбирда фаол қатнашган иштирокчиларга ташкилотчиларнинг сертификати ва ташаккурномалари берилди.

Назokat САИДХОНОВА,
Фуқаро муҳофазаси институти ўқитувчиси,
Дилшод РЎЗИҚУЛОВ,
«Ma'rifat» мухбири

Фан ва технология ютуқлари

уларни амалиётга кенг жалб этиш фавқулодда вазиятлардан муҳофазаланишнинг асосий омили

Фан ва технологияларни ривожлантиришни мувофиқлаштириш кўмитаси ижро аппарати раҳбари Одилхўжа Парпиев, Фавқулодда вазиятлар вазирлигининг биринчи ўринбосари Комилжон Арипов, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ўринбосари Маждид Каримов ва бошқалар мамлакатимизда етакчи илмий-тадқиқот муассасаларида ишлаётган олим ва мутахассислар салоҳиятидан самарали фойдаланган ҳолда замонавий технологияларни фуқаро муҳофазаси соҳасидаги тадқиқотларга мақсадли йўналтириш муҳимлигини таъкидлади.

— Семинардан қўзланган мақсад юртимиз аҳолиси ва ҳудудларини фавқулодда вазиятлардан муҳофаза қилиш соҳасидаги муаммоларни илмий тадқиқ қилиш ва улар асосида аниқ тақлифлар ишлаб чиқишдир, — деди Фавқулодда вазиятлар вазирлигининг биринчи ўринбосари К.Арипов. — Шунингдек, юртимиздаги олий ўқув юрталари, илмий-тадқиқот муассасаларини фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш, оқибатларини бартараф этишга доир илмий-тадқиқот ишларига жалб этиш ҳамда бу борада фан-техника ютуқларидан самарали фойдаланишга қаратилгани билан аҳамиятлидир.

Тадбир аввалида ташкил этилган соҳага оид кўргазмада фавқулодда вазиятлар рўй берганда фойдаланиладиган замонавий асбоб-ускуналар ва махсус автомобиль техникалари намойиш этилди. Қутқарув хизмати ходимлари семинар иштирокчиларига янги техникаларнинг афзаллиги ва вазибалари хусусида сўзлаб берди. Айни пайтда мамлакатимиздаги барча қутқарув хизмати бўлинмаларининг 80 фоизидан ортиғи ушбу техникалар билан таъминланган. Янада муҳим жиҳати шуки, кўргазмада намойиш этилган авария-қутқарув машиналарининг катта қисми мамлакатимизда ишлаб чиқарилаётган замонавий «MAN» ва «SUZU» махсус автомобилларидир.

«Аҳоли ва ҳудудларни фавқулодда вазиятлардан муҳофаза қилиш йўналишида фан

қинларидан аҳолини олдиндан тезкор хабардор этишдан иборат, — деди ТАТУ доценти, техника фанлари доктори Бахтиёр Раҳимов. — Бунинг учун тоғли ҳудудлар, сув омбори сингари механик конструкциялар сиртига коррозияга учрамайдиган, зангламайдиган, кварц билан қопланган икки каналли оптик тола ўрнатилди. Биринчи канал параметрлари орқали оптик нур юборилса, кейингисидан мавжуд ўзгаришлар бўйича сигнали жавоб узатилади. Бунда қурилманинг ташқи таъсирлар (масалан, ҳайвон ва қушларнинг беҳос тегиб кетиши)дан ҳимояси пухта ўйланган бўлиб, портлаш хавфи йўқ, муайян ҳароратга тез ва осон мослашади. Ҳатто кўчки бироз силжиб, ўз жойига қайтганида ҳам сигнализация фаол ишлайди. «Каттиқ танали конструкциялар деформацияси ва бузилишини ташхис қилиш» мавзусидаги лойиҳа доирасида ушбу қурилма тажриба-синов тарихида ўрганилди. Уни рефлектиметрик, тензометрик, акустометрик зоналарга ўрнатиб, тўла ички қайтиш сигналларини узатиш бўйича дастур ишлаб чиқдик. Истиқболда бу ихтиродан фуқаро муҳофазаси

академик Т.Рашидов, доцент В.Кондратьев, Тошкент автомобиль йўлларини лойиҳалаштириш, қуриш ва фойдаланиш институти профессори А.Эшонқужаев, Тошкент архитектура ва қурилиш институти профессори С.Сулаймонов, катта ўқитувчи Н.Ҳасанова, Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Гидрометеорология хизмати маркази катта илмий ходими И.Дергачева, ЎЗМУ ҳаёт хавфсизлиги бўлими бошлиғи Р.Охунов, ТАТУ катта ўқитувчиси Н.Амированинг мавзуга оид маърузалари ййилганларда қизиқиш уйғотди.

— Зилзилани симуляция қилиш мажмуаси менда катта таассурот қолдириди, — деди Бердақ номидаги Қорақалпоқ давлат университетининг катта илмий ходим-изланувчиси Тангриберган Жугинилов. — Бу ерда сейсмология соҳасини ривожлантириш тарихи ҳақида ҳикоя қилувчи қимматли маълумотлар ва ўзига хос экспонатлар жамланган. Марказий Осиёда ягона ҳисобланган зилзила жараёнини ҳосил қиладиган замонавий тренажёр шулар жумласидандир. Бундан ташқари, юртимизда яратилган фавқулодда вазиятларда ҳаракатланишга доир пухта

ҳим омили», Қори Ниёзий номидаги Ўзбекистон педагогика фанлари илмий-тадқиқот институти профессори Э.Турдиқуловнинг «Аҳолини экологик фавқулодда вазиятлардан муҳофаза қилишнинг самарали усуллари», Фуқаро муҳофазаси институти катта ўқитувчиси С.Хусановнинг «Ўзлуксиз таълим тизимида ҳаёт хавфсизлиги маданиятини шакллантиришнинг имкониятлари», институт катта ўқитувчиси З.Илёмовнинг «Аҳолини фавқулодда вазиятлардан муҳофазаланишга ўргатишда психологик тайёрларликнинг роли: муаммо ва ечимлар» мавзуларидаги маърузалари қизгин муҳокамаларга айланиб кетди.

— Мамлакатимизда тошқинлар, сел оқимлари ва ер кўчки ҳодисалари билан боғлиқ фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш бўйича зарур чора-тадбирлар қўрилмоқда, — деди Тошкент ирригация ва мелиорация институти доценти, техника фанлари номзоди И.Аҳмедов. — Жумладан, барча кўчки ва сел хавфи мавжуд ҳудудлар ўрганилиб, уларнинг хариталари тузилди. Шунингдек, мукамал ҳимояланмаган ижтимоий инфратузилмалар аниқланиб, уларда зарур

Қутуриш — хавфли касаллик

Миллий матбуот марказида «Республика фуқароларининг қаровсиз ҳайвонлардан жароҳатланиши ва қутуриш касаллигининг олдини олиш бўйича олиб борилаётган чора-тадбирлар» мавзусида матбуот анжумани ўтказилди.

Унда Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар, Ички ишлар ва Соғлиқни сақлаш вазирликлари, Давлат ветеринария бош бошқармаси, «Маҳалла» жамоат фонди вакиллари ҳамда оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этди.

Тадбирдан қўзланган мақсад аҳолида қутуриш касаллиги ва унинг оқибатлари тўғрисида билим ва кўникмалар ҳосил қилиш, касалликка қарши курашиш тадбирларининг самарадорлигини ошириш ва кенг жамоатчиликка етказишга қаратилди.

— Тахлилларга кўра, қутуриш касаллиги асосан фуқароларнинг ит сақлаш қоидаларига риоя этмаслиги, ҳайвонлар билан муносабатда эҳтиётсизлик қилиши, жабрланувчиларни қутуришга қарши эмлаш учун антирабик ёрдам хизматидаги ўз вақтида мурожаат қилмаслиги каби омиллар туфайли келиб чи-

қади, — деди Фавқулодда вазиятлар вазирлиги Радиацион кимёвий ва биологик (бактериологик) муҳофаза бошқармаси бўлим бошлиғи Абдисами Аҳмадов. — Юртимизда бундай касалликларнинг олдини олиш учун ҳар бир туман тиббиёт бирлашмасининг марказий поликлиника ва шосилинч тиббий ёрдам бўлимларида антирабик ёрдам кўрсатувчи пунктлар очилган.

Ветеринария хизматлари ва маҳаллий ҳокимликлар ҳамкорлигида жойларда фуқароларнинг қаровсиз ҳайвонлардан жабрланиши ва қутуриш касаллигининг олдини олиш бўйича кўргазмалар махсус-тактик ўқув машғули ўтказилмоқда. Жорий йилнинг февраль ойи давомида 266476 хонадон уйма-уй юриб ўрганилди, 67420 бош ит мазкур касалликка қарши эмланди.

Анжуманда итларни ўз вақтида ҳудудий ветеринария хизмати идораларига ҳисобга қўйиш, қутуриш касаллиги ва унинг профилактикаси бўйича ҳам жойларда тарғибот ишларини кучайтириш масалалари юзасидан фикрлашиб олинди.

Жасурбек ТОҶИБОВ

2017-yil 11-mart, № 20 (8981)

ГАЙРИОДДИЙ ФИЛОФ

Дубайнинг «Team One Technology» компанияси смартфонда суратларни босиб чиқариш учун ихчам ва арзон ечимни таклиф қилди, деб ёзди «Hi-tech.mail.ru».

«Moto Z» смартфонни учун янги модуль унда олинган суратни дарҳол босиб чиқариш имконини беради. Южорида номи қайд этилган компаниянинг мутахассислари бир қанча муддат мобайнида мазкур қурилмани йиғиш билан шугулланди. Натижада «Moto Mods Development Kit» базасида фотосуратларни босиб чиқариш хусусиятига эга гайриоддий филоф яратилди.

Манбада қайд этилишича, «Smart Z Printer» ихчам ҳажмга эга бўлиб, қурилма корпусининг орқа томонига ўрнатилади. У бошқа фотопринтерларга нисбатан анча кам энергия сарфлаши ва кам жой эгаллаши билан харидорларга маъқул келиши мумкин. Шунингдек, филоф «Moto Z» смартфонига қийдирилганида, энига икки марта қалинлашади.

инсонларга ҳам мос келиш-келмаслиги юзасидан изла-ниш олиб бормоқда. Утган йилнинг октябрида америка-лик тадқиқотчилар максимал ёш 100–115 йилга тенг эканини маълум қилди.

ДНК тузилмасидаги кичик фарқларга қарамай, инсонлар мақаларга нисбатан уч мартаба кўпроқ ҳаёт кечиради. Олимларнинг тахминича, бунга мия, жигар, буйрак ва бошқа органлар ҳужайралари ёғ молекулалари ўртасидаги боғлиқлик асосий сабабдир. Олимлар буни аниқлаш учун сўтэмизувчиларнинг 35 турунинг муҳим органларидан 669 та ёғ намунаси олиб, молекуллар тузилишини бир-бири билан таққослади.

Маълум бўлишича, ҳужайралар ҳаёт фаолиятида қўлланиладиган ёғ молекулалари тузилишидаги ўзига хос жиҳатлар ҳақиқатан ҳам сўтэмизувчиларнинг умри давомийлигига боғлиқ экан. Масалан, узоқ яшайдиган ҳайвонларнинг ҳужайра мембранасидаги баъзи ёғ турлари қисқа ҳаёт кечирадиган турларнинг ҳужайра-ларидаги шундай молекулаларга қараганда кўпроқ водородга эга. Бу моддалар алмашинуви тезлигидаги фарқ билан боғлиқ — узоқ яшайдиган ҳайвонларда бу ёғ турлари секинроқ оксидланади.

ФИЛЛАР НЕЧА СОАТ УХЛАЙДИ?

Биологлар филларнинг тўйиб ухлаши учун атиги икки соат етарли эканини аниқлади. Тадқиқот натижалари «PLOS One» журналида эълон қилинди.

Ҳайвонот боғларида бу жониворлар 4–6 соат ухлайди. Табиий шароитларда эса атиги икки соатлик уйқу (асосан тунда) қиёфа қиларкан. Олимлар GPS-майкалар ва гироскопни бўйинбоғ қийдирилган икки бош катта ёшдаги филни 5 ҳафта давомидида кузатди. Бу вақтда филлар узоқ масофани босиб ўтган бўлса-да, бир неча кунлаб мизгиб олишга эҳтиёж сезмаган. Одатдаги қарашларда жонивор қанча йирик бўлса, шунча кўп ухлайди, деган маъно мужассам эди-ли.

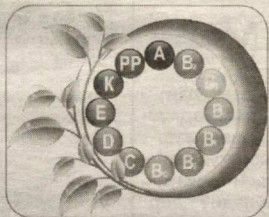
Аммо мазкур тадқиқотда бунинг мутлақо тескариси бўлиб чиқди. Шунингдек, линакка кетган филлар бу вақтда фақат тезкор уйқу фазасида бўлган. Қисқа муддатли хотираларнинг узоқ муддатли босқичга ўтиши уйқу вақтида рўй бериши инобатга олинса, бу янгилик хотирани мустаҳкамлаш тизими-га оид бошқа саволларни келтириб чиқаради.

Зеро, филлар ўткир хотирага эга. Олимлар ҳозирча қандай қилиб филларга атиги икки соатлик уйқу етарли бўлишини илмий жиҳатдан изохлашгани йўқ. Келгусида бу йўналишдаги тадқиқотларни давом эттириш режалаштирилган.

УМР ДАВОМИЙЛИГИНИНГ ТАБИЙ ОМИЛЛАРИ

Россия Фанлар академиясининг маълумот алмашиш муаммолари институти олимлари хорижлик ҳамкасблари билан биргаликда организмдаги моддалар алмашинувининг инсон умри давомийлигига таъсирини аниқлади. Бу ҳақидаги мақола «Scientific Reports» журналида эълон қилинди.

— Инсон ҳаёти давомийлиги ва моддалар алмашинуви ўртасидаги боғлиқликини аниқлаш мақсадида 35 турдаги сўтэмизувчиларнинг тери остида пайдо бўладиган ёғ тўқималаридан ташкил топган ўсимта (липидома) ҳақида маълумот тўпладик, — деди институт илмий ходими Екатерина Храмева. — Аввал липидома ривожланиши атиги тўрт турдаги ҳайвонларда ўрганилган. Биз тақдим этган 35 турга оид маълумотлар эса янги, жуда қизиқарли натижаларни олишда қўл келади.

Инсон ҳаётининг давомийлиги доимий қий-матга эга эмас — инсоният пайдо бўлганидан бери у 20 дан 30 йилгача бўлган вақтни ташкил этган. Сўнгра аста-секин илм-фан ва тиббиёт ривожланишига кўра ўсиб борган. Ҳозирги кунда аксарият давлатлардаги кишилар 60 йилдан кўпроқ яшайди. Япония ва бошқа мамлакатларда эса бу кўрсаткич 80 йилга тенг.

Аксарият жонзотлар учун эса ўзига хос максимал ёш мавжуд бўлиб, унга етган аксар ҳайвонлар ноубуд бўлади. Сўнгги йилларда олимлар бу ҳодиса

ЁЛГИЗЛИК ДАҲШАТИНИ «СОТИБ ОЛАЁТГАНЛАР»

«American Journal of Preventive Medicine» тиббий журналида келтири-лишича, «Twitter», «Instagram», «Facebook», «YouTube» ва бошқа ижтимо-ий тармоқлардан меъёридан кўп фойдаланиш реал ҳаётда инсоннинг ёлғизлиги қилинишига олиб келади.

Тадқиқотчилар ижтимоий тармоқлар ёлғизлик ёки ёлғизликка интилиш ҳис-сини кучайтиришини аниқлади. Бунга қадар эса олимлар изоляция ҳиссини ёшлар орасидаги юқори ўлим кўрсаткичлари билан боғлаганди.

Медиа, технология ва саломатлик тадқиқот маркази директори Брайан Прай-макнинг сўзларига кўра, руҳий саломатлик ва ижтимоий изоляция масаласи ёшлар орасида эпидемия даражасигача кўтарилган.

Праймак ҳамкасблари билан бирга 19–32 ёшлардаги 1787 нафар америка-лик учун энг оммабоп 11 ижтимоий тармоқдан фойдаланишга доир сўровнома-лар ўтказди. Шундан сўнг улар электрон тест ва бир неча психологик сўровнома-лар ёрдамида респондентларнинг ижтимоий изоляция даражасини аниқлади.

Маълум бўлишича, кунига икки соатдан кўп вақтини ижтимоий тармоқларда ўтказувчи ўсмирлар интернетга 30 дақиқадан кам вақт сарфловчи тенгдош-ларига нисбатан икки баробар кўп ёлғизликка дучор бўларкан. Шунингдек, бир ҳафтада 58 марта ижтимоий тармоқларга мурожаат қилувчи респондентлар ижтимоий тармоқларга ҳафтасига тўққиз мартагача кирувчи сўровнома ишти-роқчиларига нисбатан уч карра кўп ёлғизликка мойил экан.

Педиатр-врач, профессор Элизабет Миллернинг таъкидлашича, дастлаб ўзини ёлғиз хис қилган ёшлар ижтимоий тармоқларга қизиқиш билдирган ёки ижти-моий тармоқлардан меъёридан кўп фойдаланиш реал ҳаётдан ажралиб қоли-шига олиб келган. Бу икки омил уйғунлиги ҳам бўлиши мумкин.

УЙҚУДАГИ «ЯШОВЧАН» МИКРОБЛАР

Олимлар Мексиканинг Чиуауа штатидаги Кристаллар горидан топи-лан 50 минг йиллик микробларни ўргангани ҳақида «Газета.гу» манбаси-да ёзилди.

Бир неча йил аввал микроблар селе-нит кристалларидаги суоқлик намуналар-ида аниқланганди. «Улар жуда узоқ вақт давомидида «уйқу»да бўлган, кейинчалик яна фаоллашди», деди НАСАнинг Астробио-логия институти директори Пенелопа Бо-стон. У 2008-2009 йилларда суоқлик на-муналарини олган, энди эса олимлар унинг раҳбарлиги остида мазкур микро-бларни лаборатория шароитида «уйғотиш»га муваффақ бўлди.

Бостоннинг таъкидлашича, улар горларга хос бўлган микроорганизмларнинг фанга маълум турларига ўхшаш, бироқ улардан генетик жиҳатдан фарқланади. Микробларнинг ёшини аниқлашда шу пайтгача кристалларнинг ўсиш тезлиги ҳақидаги маълумотларга таяниларди.

Агар олимлар натижалар илмий тасдиғини топса, бу ердаги микроблар аввал ўйланганидан кўра анча қийин шароитларга ҳам дош бериши исботланади.

Дилшод РЎЗИКУЛОВ тайёрлади.

Ўзбек рақслари жилоси

Ўқувчи ёшларнинг рақс санъати бўйича иқтидорини аниқлаш ва қобилиятларини хар томонлама ривожлантириш, уларни қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш мақсадида Яшнобод туман «Баркамол авлод» болалар марказида «Миллий рақслар» фестивал-танловининг Тошкент шаҳар босқичи ўтказилди. Туман миқёсида 1-ўринни эгаллаган рақс жамоалари ва Тошкент шаҳар «Баркамол авлод» болалар маркази рақс тўғарақлари, жами 13 жамоадан 107 нафар тўғарақ аъзоси иштирок этган беллашув шартларини Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси, Миллий рақс ва хо-реография олий мактаби, Тошкент ирригация ва мелиорация институти маданият саройи ва-

килларида иборат ҳакамлар ҳайъати баҳолаб борди.

1-ўринни Чилонзор туман «Баркамол авлод» болалар марказининг «Рақс», 2-ўринни Яққасарой туманининг «Шарқ юлдузлари», 3-ўринни Тошкент шаҳар «Баркамол авлод» болалар марказининг «Гунаҳ» бадийи жамоаси эгаллади. Шунингдек, «Энг чиройли ижро маҳора-ти», «Ўзига хос миллий рақс ижроси» номинациялари бўйича ғолиблар ҳам тақдирланди.

— Ўзбекча рақс элементга жуда бой. Халқимиз турмуш тарзига хос белги-лар сезилиб туради. Мактабдан ташқари муассасалар педагогик жамоалари рақс оламининг ўзига хос жозибаси ва жилосини ўсмир қизларга ўргатиб кел-моқдалар. Фестиваль-танлов санъати-нинг бу турига қизиқиши баланд ўқувчи-ёшларни аниқлаш ва рағбатлантириш имкониятини беради, — дейди мада-ний-оммавий ишлар ташкилотчиси Гул-бахор Қобилова.

Х.ТҲЙМАНОВА,
«Ma'rifat» мухбири

В.ГРАНКИН олган сурат.

Республика таълим маркази раҳба-рияти ва жамоаси Қорақалпоғистон Республикаси Методика маркази директори Кенисбай Сейдуллаевага акаси

Қувониш СЕИПҲҲЛАЕВнинг вафоти муносабати билан таъзия бил-диради.

Республика таълим маркази раҳба-рияти ва жамоаси Ўзбекистон Матбу-от ва ахборот агентлиги «Шарқ» наш-риёт-матбаа акциядорлик компания-си бош муҳаррири Ахрор Аҳмедовга отаси

Аҳмаджон ота НАСИБОВнинг вафоти муносабати билан таъзия бил-диради.

«Ўқув таълим-таъминот» давлат уни-вер корхонаси жамоаси корхонанинг Қорақалпоғистон Республикаси фили-али бошқарувчиси

Махсат ЖУМАБАЕВнинг вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва яқинларига таъзия билдиради.

Ehtirom

Онажоним, мунисгинам, меҳру муҳаббатин қиймати-ни ҳеч қандайн тарози-ла ўлчаб бўлмас, таърифини ҳеч наеларга менгазб бўлмас давлатим, дуолари кўрғивоним, салтанати соябоним. "Болам" дея муштдеккина жонини мингларга бўлиб, қурбонлар бўлишга ҳозирим онам! Биз турганда ҳеч ўзингизни ўйладингизми? Дилингизни ёриб, армонлардан сўзладингизми? Ранжитсак ҳам жилмайибгина оғринмаган, оғринмасин болаларим деб. Гоҳи ўзин унутиб қўйган, куну тун бизларнинг ғамимизни еб. Оҳ онажон, қанийди, бу ожизгина қаламининг кучи етса эди Сизнинг беғубор муҳаббатингиз суратини қоғозларга кўчирмоққа... Тилим лол, ҳазрати Сўз гирён она юрагининг тафти тасвирига ташбеҳ тополмай.

Биламан, азизам, муштипаргинам озорлардан қизганиб мени, елкамдаги юкнида олгингиз келар. Баъзида қурбингиз етмайин ночор, хаёлингиз теграмда айланиб юрар. Ҳеч нарса кутмайсиз дийдордан ўзга. Шунчалар хоҳисор, дилпорагинам... Бизни деб ўзини ўтларга урган. Шамолларнинг тўсқоқ бўлиб йўлини, қишда довулардан, ёзда офтобдан асраб, кўйимизда сарсон, овворагинам.

Онажоним, меҳрибонгинам, қизганиб кетасиз баъзида мени қоғозу қаламлардан ҳам. Битганларим тинглаб, ҳайрату ҳаяжонларимга ошно бўласизу, аягингиз келар ҳаловат топмаган жонсарак кўнглим. Мен эса ҳар лаҳза тан олавераман: Сизга менинг омонлигим,

тинчим, бахтиёрлигимдан бошқа ҳеч нима ҳаловат шаробин узатолмагай! Сўзла-масимдан билиб оласиз ҳолу ҳолатим. Эшигингиздан қалбим қувончларга тўлиб кириб бормасам, Сизга илинганим ҳар қандайн тух-фалар бекор. Дилингизни овламоққа уринган сўзларим ёлғон! Охори тўқилиб кетар обрў-эътиборнинг ҳам!

Оҳ, онагинам, кези келганда жонимдан узилган болаларим ҳам жилмайиб қарай-

лут, ойга айлана қолгин. Онам тушларига кирма хиёнат. Разолат меҳрға айлана қолгин. Қишлоқ чеккасида ухлай қол шамол, шундоқ ҳам дарчалар тунда ёпилмас. Шаҳарга узатиб орзуларини. Онам яшар бунда гоҳ хушнуд, гоҳ лол. Танграм, Сенинг севган қулингидор онам. Ўзинг асра уни кўрмасин завол!

Онажонгинам, шодлик улашолмай интизор дилгинангизга. Бу сарсон дунёим

чикдинг демайсиз, аччиқ қилмайсиз. Гард юқтиргингиз келмас ишпараст қизингизнинг мудроқ кўнглига. Жон онам-а, эркаланиб уйғотинг дилим. Токи сиз деганда кечиб кетолайин бору йўғимдан. Йўқса ўз-ўзимга душман бўламан, кун келиб бус-бутун армон бўламан. Шунда ҳеч бир узр ўтмай қолади. Юрагим яшашдан толиб, сўлади.

Дунёларнинг ташвишларин олиб кетган, меҳрим чо-

Сизга талпиниб...

Насрдаги назм

ди кўчадан келсам. Дўстларим оқибат кўрсатмоқ бўлар қайсидаир хизматим, иззатим учун. Кўни-кўшни, ёру биродар юзимни босолмай эъзозлар балким... Дунёда фақат Сизгина ғуборсиз тикласиз нигоҳларимга ва бу боқишларда ҳеч қандайн товланиш йўқ энг тоза меҳрдан ўзга. Ҳатто соғинингиз ичга яшириб, муштоқ кўнглинги этмайин ошкор. Яшайсиз ичикиб кетсангиз ҳам жим. Оҳ, менинг фариштам, танҳо малагим! Йўлларим сугурган ёлвориб Ҳаққа. Дуоларин йўллаб мен кетар ёққа. Сиз борсиз, қаддим тик орзуларим мўл. Ҳаёт гўзал эрур, яшамоқ ҳузур!

Онажонгинам, мен қулмай, кўзлари қулмаган онам, мен бўлмай уйи ҳеч тўлмаган онам. Ҳаёл оти Сизни қайларга бошлар? Шомлар тонгингизга қандай уланар? Сўрайман: чит болиш парларга айлана қолгин, ҳой бу-

аслида бекор. Ҳеч нега арзимас сизнинг кўзларингиз, титроқ бармоқларингизни тавоф этмоқ бахти, дийдорингизга қонмоқ лаззати олдида. Лекин на қилиа онажон, тирикликнинг юки оғирдан оғир. Аёлликнинг шу ташвишлари билан қоришиб яшамасам ҳам, кўнглинги осойиш топмайди сира. Балки ана шу ҳис тасалли бериб, саргардон дунёга сингиб кетарман. Эҳ, ёлғончи дунё, бағринг бунчалар қаттиқ. Мен эса эргашавераман сенинг ортингда: "Бугун ёзмасам бўлмайди, эртага йўқотиб қўяман Сўзнинг жиловин. Бугун ювилмасга қолиб кетар кир. Бир кун қозон қайнамаса, барака учиб кетар уйимдан... Ипсиз, тўрсиз йўлларим боғлиқ. Оҳ, онажоним-а, юрагим ачишиб кетар ўйласам. Сизнинг меҳрингизни индинларга кўмсаб борсам ҳам қулиб чиқасиз. Жой тополмай қоласиз ўтқазмоқликка. Ке-

пиб ўзимдан ҳам олдин етганим Сизнинг дийдорингиз ҳада этган ўшал дами энг гўзал куним, деб умримга ёзай. Сизни кўтариб юрган ўша тор йўлақларни, бошингизга соя ташлаган толларнинг қокилларини, чапак чалиб дилинги эркалаган теракларнинг япроқларини кўзларимга тўтиё айлал. Сизга ошно бўлгани, кўнглинги хушлагани-чун. Сизга бир пиёла чай тутгани-чун дилбар келинимни суйиб сийлайин. Дийдорингиз кўмсаб боргани учун ўғлим, қизгинамга парвона бўлай. Ортимда тоғдайин тизлиб берганим укаларим сўзлаб, эъзозлаб ўтай. Сизга кўрбон бўлиб тургани учун! Сўхбатингиз олиб, сирдош бўлганлар қишлоғимнинг кўзу ҳувонларига. Минг бора эгилиб таъзимлар қилай. Бахт уя курсин-ай айвонларига!

Оҳ, онажоним-а! Кўприк мисол меҳр пайванд этасиз

дилбандларингиз кўнглиларидан бир-бирларига ришталар боғлаб. Бир риштаним, аллалар сеҳри-ла бандлар тортилган. Насаб бош кўтарар унинг бағрида. Ҳамон чуғурчуқдай Сизга талпиниб, жамлансак, энг ширин бахтни топамиз. Сиздан олаим қувват, қудратни. Яна ҳаёт денгизига сузаверамиз. Ҳар бир каломингиз ўқиматнинг нақши. Сиздан ҳўқатдан мен асли яшашни! Гўзал қаноатдан яралганмисиз? Сабри умрингиз зийнатлаган дур? Бунчалар покиза қалб қаерда бор? Қаерда қол бундай қудрат, бундай кенг бағир. Кечириб кўнглинги этсалар вайрон, жилмайиб, елкасин қоқиб қўясиз: "Дилим оғримагин, у адашди" деб, хатто ортидан ҳам сийлаб, суясиз. Ёмонлик нелигин билмас-ҳамдирсиз. Кўнглинги келмас ранжитмоқ ҳеч он. Инсонийлик деган адаб дарсининг энг доно устози сизсиз, Онажон!

Онажоним, суратингиз чизмоқ бўлиб шайланган дами руҳим покланади. Юрагимдан қоғозга сим-сим оқар меҳр деган нур. Омон оқар кўтариб юрмоққа қарздор сезавераман борлигингиздан яралган вужудимдаги бу омонат жонни. Саждалар қиламан, илтижолар қилиб сўрайман Қодир Эгамдан: "Онаизоримга сиз хатлик бер, умр бер-ай бир бандангман, қулинг эрурман. Бағри бутунлигим онам, давлатим йўқ, бўлмагай ҳеч Сиздан зиёда!

Ойбуви ОЧИЛОВА

«Қайнонам — устозим»

Қайнона — иккинчи она. Ўзга хонадонга эзгу ният билан қадам ранжида қилган келини қайнона қарши олади. Агар қайнона келинга касбдош бўлса, кўп ўтмай устозга айланиши ҳам мумкин. Ҳаётда бунга мисоллар кўп.

— Қизим, биласиз, яқинда пенсияга чиқаман. Ўрним бўшайди, сиз келсангиз, дегандим...

Университетда илмий ходим бўлиб ишлаётган Дилором опа қайнонасининг бу тақлифини эшитиб, иккиланди ва:

— Ўқитувчилик жуда қийин ва масъулиятли иш, қўлимдан келмас керак, — деди. — Эртага мен билан юринг, шунда ҳам фикрингиз ўзгармаса, кейин сизни мажбурламайман.

Қайнонаси Зарофат Тўлаганова мактабда шоир Ҳамид Олимжон таваллудига бағишлад тадбир ташкил қилибди. Гоҳ Ҳамид Олимжон, гоҳ Зулфияхоним қиёфасида ўтли сатрларни ёддан айтаётган ўқувчиларга Дилором опа ҳайрат билан қараб турарди. Қайнонаси болаларга худди ўз онасидек муносабатда, ўқувчиларнинг меҳр тўла нигоҳлари унда. У ҳам шундай бахтга муассар бўлармикан?

Илмий ходим сира иккиланмай Юнусобод туманидаги 273-мактаб раҳбариятининг тақлифига розилик билдирди.

— Ўқувчилар билан ишлаш икки қарра масъулият талаб қилар экан, — дейди Дилором Тўлаганова. — Ҳар кун мактабга кетишдан аввал қайнонамнинг дуоларини оламан. Кўпни кўрган кўп билади. Мактабнинг паст-баландини яхши биладиган қайнонам маслаҳати менга доимо қўл келади.

Дилором опа янги иш бошлаган пайтлари дарсга қанчалик пухта тайёргарлик кўрса ҳам, вақт тақсимоти ўз ўрнига тушмасди. Шунда муаллима қайнона-устозидан "Ўқувчиларнинг ҳар қақиқаси мазмунли ўтиши учун нима қилсам бўлади?" деб сўраганида, Зарофат опа шундай маслаҳат берди:

— Қайси шоир ёки ёзувчи ижодини ўргатаётган бўлсангиз, ўқувчини галма-гал ўша ижодкор ўрнига қўйинг. Пассив ўқувчилар ҳам эътиборингизда бўлсин. Ўзини шоир ёки ёзувчидек тутган ўқувчи тенгдошларига дарс ўтса, синфхонада бошқача муҳит юзага келади.

— Шу усул ёрдамида қанчадан-қанча адабиёт деса уйқуси келадиган, шеър ёд олишни ёқтирмайдиган ўқувчиларим бу фанга меҳр қўйишди, — дейди муаллима.

Самарқанд вилояти Оқдарё туманидаги Арпа қишлоғида яшовчи 76 ёшли Кенжа бувининг уч келини ҳам худди ўзидек педагог. Қишлоқдаги 4-умумтаълим мактабининг тажрибаги ўқитувчиларидан. Нодира Эшонқулова тарих, Гулжамол Уроқова тасвирий санъат ва чизмачилик, Нафиса Турсунова қайнонаси сингари бошланғич синф ўқитувчиси.

— Мактабда ишлаётганимга 30 йилдан ошди, — дейди Нафиса Турсунова. — Дастлаб тажрибам камлиги туфайли қийналганман. Лекин қайнонам билан устоз-шогирдга айландик. Баъзан дарсларимга кириб, камчилик ва хатоларимни тўғрилашга ёрдам бериб келаятган қайнонамдан миннатдорман.

Райхона ХўЖАЕВА,
"Ma'rifat" мухбири

Юзнинг боқийлиги ҳаё биландир

Ҳаё барча гўзалликларни ўзида жамловчи, барча кўркамликларни юзага чиқарувчи ва сабабчиси. Шунинг учун ҳам айтадилар: "Қимми ҳаё либосини кийган бўлса, одамлар унинг айбини кўришдан ожиз бўладилар".

Айтдилар: ор ва ҳаё — ўзаро бир-бирига яқин бўлган икки нарса. Улардан бири кўтарилса, кейингиси ҳам юксаклашади. Арастунинг қизидан: "Аёлдаи энг чиройли нарса нима?" деб сўрадилар. "Ҳаё туфайли юзда намён бўлган қизиллик", деб жавоб берди у. Баъзи сўз усталари шундай баён қилади: "Дарахнинг ҳаёти ва боқийлиги суё билан бўлгани каби, юзнинг ҳаёти ва боқийлиги ҳам ҳаё биландир".

("Ҳикматнома" китобидан.)

2017-yil 11-mart, № 20 (8981)

Нафосат фестивали

Тошкент молия институти спорт мажмуасида юртимиздаги қатор вазирлик ва идораларда фаолият юритаётган хотин-қизлар ўртасида «Спорт — нафислик ва саломатлик манбаи» шиори остида фестивал ўтказилди.

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси, Жисмоний тарбия ва спорт давлат қўмитаси, Бола-лар спортини ривожлантириш жамғармаси, «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия фонди, Касаба уюшмалари федерацияси кенгаши, «Маҳалла» хайрия жамоат фонди, «Камолот» ЁИХ ҳамкорлигида ташкил этилган мазкур тадбирда спорт билан шуғулланишни аҳолининг

қундалик ҳаёт тарзига айлантириш, айниқса хотин-қизларни жисмоний тарбия ва спортга кенг жалб этиш, улар ўртасида соғлом турмуш тарзини тарғиб қилишга алоҳида эътибор қаратилаётгани таъкидланди.

— Юртимизда 39 спорт тури бўйича ташкил этилган 35 мингта спорт секциясига 3,5 миллиондан зиёд спортсевар хотин-қиз

аъзо бўлиб, уларнинг 459582 нафари кишлоқ жойларида яшайди, — деди Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси раиси ўринбосари Шоира Нурматова. — Шуларнинг 647656 нафари умумтаълим мактаблари, 221193 нафари академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўқувчилари, 7 мингга яқини талаба, 129 мингдан зиёди меҳнат жамоалари, турли муассасалар ходимларидир. Улар орасида турон яққаураши, белбоғли кураш, ўзбек жанг санъати сингари миллий спорт турларига ошно-

лар ҳам талайгина. Уларга 2800 нафардан ортиқ аёл мураббий сабоқ бермоқда.

Халқаро хотин-қизлар куни муносабати билан ўтказилган мусобақада иштирокчилар бадминтон, гимнастрада, стол тенниси, сузиш, шахмат бўйича ўзаро куч синашди. Дўстона руҳда ўтган фестивалда барча жамоалар турли номинациялар бўйича диплом ҳамда эсдалик совғалари билан тақдирланди.

Дилшод РЎЗИҚУЛОВ, «Ma'rifat» мухбири Бурхон РИЗОҚУЛОВ олган суратлар.

ДАСТЛАБКИ НОМЛАР МАЪЛУМ

Футбол бўйича кўхна қитъа яшил майдонларида кечаётган Европа чемпионлар лигасининг нимчорак финали жавоб учрашувида «Барселона» жамоаси ўзига хос рекорд натижа қайд этди.

«Sport» нашрида берилишича, «Барселона» жамоаси Франциянинг «ПСЖ» клубига қарши кечган жавоб учрашувида ҳали ЕЧЛ тарихида кузатилмаган ишни амалга оширди. Илк матчда қайд этилган

0:4 ҳисобидаги қажшатиқ мағлубиятни Луис Энрике шоғирдлари «Камп Ноу»да йўққа чиқаришни уддалади. 6:1 ҳисобида яқунланган баҳсда каталонияликлар ирода кўрсатиб, мусобақани давом эттирадиган бўлди.

Шунингдек, «Боруссия Д» ўз уйида «Бенфика»ни қабул қилиб, 4:0 ҳисобида енди. Илк баҳсда германияликлар мағлуб (0:1) этилганди. Сал олдинроқ «Бавария» ва «Реал» клублари ҳам чорак финалга чиқиш масаласини ижобий ҳал қилганди.

КЛИЧКО РАҚИБИДАН ХАВОТИРДА

Украиналик боксчи Владимир Кличко Жаҳон бокс федерацияси таснифидоги чемпионлик камари соҳиби (IBF) Энтони Жошуага қарши ўтказиладиган муштлашувга бутун вужуди билан тайёрланаётганини айтиб ўтди.

«BoxingScene» порталига берган интервьюсида Владимир Буюк Британияда ўтказиладиган учрашувда ким етакчи эканини яширмади: «Бу жангда мен аутсайдерман. Шунинг учун ҳам бу менга қизиқ туюлмоқда. Анчадан бери бундай ҳолатга тушмагандим. Ўзимни худди ёш боксчидек ҳис этаяпман. Рингни чемпион сифатида тарқ этишни истайман. Бу қўлимдан келади».

В.Кличко ва Э.Жошуа қарама-қаршилиги шу йилнинг 29 апрелида Лондондаги мухташам «Уэмбли» стадионида бўлиб ўтади. Ушбу жанг учун чиқарилган 80 мингдан зиёд чипта январь ойидаёқ сотилиб бўлган.

ЭНГ «КЕКСА» ФУТБОЛЧИ

Япониянинг «Йокогама» клуби футболчиси Кадзуеси Миура футбол тарихидан жой олди. Аниқроғи, у расмий матчларда майдонга чиққан сайёрамиздаги энг «кекса» футболчига айланди.

ФИФА расмий сайтида келтирилишича, япон спортчисига қадар рекорд кўрсаткич англиялик Стэнли Мэтьюзога тегишли эди. У 50 ёшу 5 кунлик бўлганча түп тепган. Кадзуеси эса ундан икки кун кўпроқ футбол ҳавосидан баҳра олди. К.Миура профессионал фаолиятини 1986 йилда бошлаган. 4 йил давомида Бразилиянинг «Сантос», «Палмейрас» ва «Коритиба» жамоалари шарафини ҳимоя қилган. 1994-1995 йилги мавсумда Италиянинг «Женоа»сида ўйнаб, кейин ўз юртига қайтган. У терма жамоа таркибида 89 матч ўтказиб, 55 та гол урган.

Дилшод РЎЗИҚУЛОВ, Назокат АБДУҒАНИЕВА

Спорт — саломатлик гарови

Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси «Спорт — саломатлик гарови» шиори остида ўтказиётган уч босқичли спартакиада турли соҳа ходимлари ўртасида спортни оммалаштириш, жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланишга бўлган иштиёқни ошириш ҳамда уларнинг саломатлигини мустаҳкамлашга қаратилгани билан аҳамиятлидир.

Тошкент шаҳар касаба уюшмалари ташкилотлари бирлашмаси кенгаши ташкил этган спартакиадада пойтахтимизнинг турли ҳудудларидан сараланган иштирокчилар стол тенниси, волейбол, шахмат, шашка, бадминтон ҳамда сузиш бўйича ўзаро баҳслашди.

Эраклар ўртасидаги мусобақаларда Равшан Ёкубов, Рустам Шавкатов, Ҳамзабек Юсупов, Чори Шерданов, Раҳим Мусахонов, аёллардан Лазиза Мухримбоева, Екатерина Морозова, Юлия Петлякова, Наталья Леванова, Юлдуз Шоҳўжаева голиблар

қаторидан ўрин олди.

— Ишдан бўш вақтларимда бадминтон билан шуғулланаман, — деди мусобақа голибларидан бири, Сергели тумани вакили Р.Мусахонов. — Беллашувга пухта ҳозирлик кўрганим ва жамоамнинг қўллаб-қувватлаши туфайли галаба қозондим. Бу каби мусобақалар ва ундаги ютуқлар бизни ўз соҳамиз бўйича янги марраларга илҳомлантиради.

Тошкент вилояти касаба уюшмалари ташкилотлари бирлашмаси томонидан Олмалик тоғкон металлургия комбинатига қарашли спорт

мажмуасида спартакиаданинг вилоят босқичи ўтказилди.

Спартакиаданинг дастлабки босқичида 100 мингдан ортиқ қатнашчи иштирок этди. Туман (шаҳар) босқичида эса 300 дан зиёд ҳаваскор спортчилар орасидан энг маҳоратлилари сараланди. Мусобақанинг вилоят босқичи натижаларига кўра, стол тенниси бўйича олмаликлик Жаҳонғир Абдураззоқов ва ангреник Ирина Шоҳмедова зафар қучди. Волейбол баҳсларида «Олмалик» аёллар жамоасига тенг келадигани топилмади.

Чирчиқлик Нусрат Жуманов ва Шаҳноза Исроилова эса шахмат бўйича голибликни қўлга киритди. Бекобдлик Р.Тойбоев ва олмаликлик С.Нурошқиевич шашка борасида тенгсизлигини намойиш этди. Мезбон жамоа вакили Сергей Мўминов ва

ангреник Элвира Юсупова бадминтон баҳсларида барча рақибларини мағлуб этди.

— Спорт билан шуғулланган одам нafaқат жисмоний, балки руҳий жиҳатдан ҳам тетик, бардам бўлади, — деди Бекобод туманидаги 42-умумтаълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси Наргиза Абдувалиева. — Бу эса иш унумдорлигига ижобий таъсир кўрсатади. Шу боис ишдан бўш вақтларимда спорт билан шуғулланиб тураман. Зеро, хотин-қизларнинг ақлан ва жисмонан етуқ бўлиши баркамол авлод тарбиясига бевосита боғлиқдир.

Мусобақанинг голиб ва совриндорларига ташкилотчиларнинг фaхрий ёрлик ва эсдалик совғалари топширилди.

Дилшод РЎЗИҚУЛОВ, Назокат АБДУҒАНИЕВА

Чемпионлар маскани

Кўргонтепа туманидаги 1-болалар ва ўсмирлар спорт мактабида 1164 нафар ўғил-қиз спортнинг 15 тури билан мунтазам шуғулланмоқда.

Уларга яратилган замонавий шароитлар ҳавас қилгулик: кенг ва ёруқ спорт зали барча қўлайликларга эга. Ёзги майдонда ҳам турли спорт беллашувларини ташкил этиш имконияти бор. Мактабнинг Дардок ва Дехқончек кишлоқ фуқаролар йиғинларида жойлашган бўлимларида

ҳам юзлаб умидли ўқувчилар тажрибали мураббийлардан сабоқ олишяпти.

— Ёш спортчиларимиз 109 та гуруҳ таркибида машғулотларга жалб этилган, — деди мактаб директори Авазбек Муллажўраев. — Мавжуд шароитлардан самарали фойдаланаётган ёшларимиз нafaқат вилоят, балки республика миқёсидаги мусобақаларда ҳам галаба қозонапти. Ўтган йилнинг декабрь ойида Тошкент шаҳрида гандбол бўйича ўтказилган Марказий Осиё

чемпионатига ўқувчиларимиз совриндор бўлгани эса ёшларимизнинг маҳорати ошаётганини англатади.

Шунингдек, мазкур мактабнинг ўсмирлар ва қизлардан иборат гандбол, енгил атлетика жамоалари, аниқроғи, асосий таркибдан ўрин олган 16 нафар умидли ёш ўғил-қизлар республика мусобақаларида мунтазам қатнашади.

О.СИДДИКОВ

ТУРНИРСИЗ ВА ОЧКОСИЗ

Америкалик машур теннисчи Серена Уильямснинг Майами шаҳри мезбонлик қиладиган халқаро турнирда қатнашиши сўроқ остида турибди, дея хабар берди «New York Times».

У айнаи пайтда Хотин-қизлар теннис ассоциацияси (WTA) рейтингини бошқариб турибди. Агар 35 ёшли Серена 22 мартдан 2 апрелгача Майамида ўтадиган мусобақага боролмаса, етакчиликини германиялик ёш ҳаммаси Ангелик Керберга бой бериши мумкин. Айнаи кез унинг ҳисобида 7780 очко бор, Ангелик эса Индиан-Уэллсдаги турниргача 7405 очко жамғарган эди. Дарвоқе, С.Уильямс Индиан-Уэллс турнирини ҳам ўтказиб юборди.

Н.ХАЙРУЛЛАЕВА тайёрлади.

Жажжи қалбаларда Ватан мадҳи

Пойтахтимизнинг Шайхонтоҳур туманидаги 607-мактабгача таълим муассасасида ташкил этилган «Маърифат ғунчалари» маънавий-маърифий тадбирида болажонлар бири биридан завок олиб, шеър, кўшиқ ва рақсларни ҳаҷсон билан ижро этмоқда. Навбат 243-боғча тарбияланувчиси Мироншоҳ Нaimовга берилганда, беш ёшли болакай буюк мутафаккир, ғазал мулканининг султони Алишер Навоий ғазалини ўзбек, рус ва инглиз тилларида ёд айтиб, ҳаммани ҳайрон қолдирди.

Тадбирда тумандаги мактабгача таълим муассасаларининг иқтидорли тарбияланувчилари ўзлари тайёрлаб келган ижод намуналарини устозлари, ота-оналар ҳамда маҳалла фаолллари олдида ижро этиб бердилар.

Тадбирда сўзга чиққан Шайхонтоҳур тумани ҳокими ўринбосари, туман хотин-қизлар кўмитаси раиси С.Пўлатова ва бошқалар юртимизда ёш авлодга кўрсатилаётган ғамхўрлик, яратилаётган шарт-шароитлар улар учун кенг имкониятлар эшигини очётганини эътироф этдилар. Президентимизнинг 2016 йил 29 декабрдаги «2017—2021 йилларда мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори мазкур тизимнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, уларни малакали педагог кадрлар билан таъминлаш, болаларни мактаб таълимига сифатли тайёрлашни юқори босқичга кўтариш, таълим-тарбия жараёнига замонавий таълим дастурлари ва технологияларини жорий этиш, фарзандларимизни ҳар томонлама интеллектуал, ахлоқий, эстетик ва жисмоний ривожлантириш учун шарт-шароитлар яратиш каби долзарб масалаларни ҳал этишда алоҳида аҳамият касб этаётир.

Ўғил-қизларнинг иқтидорини аниқлаш мақсадида ташкил этилган ушбу маънавий-маърифий тадбирда болажонлар Алпомишу Барчиной, Навоий ва Бобур сингари буюк сиймолар ролин ижро этиб, меҳмонларга баҳорий кайфият улашди.

Гулҳаё САМАНДАРОВА,
Шайхонтоҳур туманидаги 132-мактаб ўқитувчиси

Реклама • эълон

КІТОВ – ЕNG YAXSHI SOVG'A

21-mart – Navro'z umumxalq bayrami

munosabati bilan «Kamolot» YIH hamda «Yangi asr avlodi» nashriyat-matbaa markazi «Kitob – eng yaxshi sovg'a» loyihasi doirasida quyidagi durdona asarlarni e'tiboringizga havola qiladi:

Manzil: Toshkent shahri, Qatortol ko'chasi, 60-uy, kitoblar do'koni. Murojaat uchun telefonlar: (+99871) 147-00-14; (+99871) 2730014

«YANGI ASR» kitob savdo tizimi do'konlari

Toshkent shahar «Kamolot» kitoblar do'koni (+99897) 725-21-11;
Toshkent shahri, Qatortol ko'chasi, 60-uy (+99890) 982-20-85;
Farg'ona viloyati (+99893) 373-33-73;

Navoiy viloyati: (+99891) 339-97-00
Jizzax viloyati: (+99898) 261-16-13
Sirdaryo viloyati: (+99890) 934 36 76

Хизматлар лицензияланган. Маҳсулотлар сертификатланган.

Ma'rifat

ТА'СИС
ЕТУВЧИЛАР:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus
ta'lim vazirligi, O'zbekiston
Ta'lim, fan va madaniyat
xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi.

Bosh muharrir Abdusamat RAHIMOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga
olingan. Indeks: 149, 150. G-315. Tiraj 58165.
Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — 233-50-55;
kotibiyat — 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

ISSN 2010-6434

«Ma'rifat»dan
materiallarni ko'chirib
bosish tahririyat
ruxsati bilan amalga
oshirilishi shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqриз
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

«Sharq» nashriyat-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.

Korxonaning manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'ZA yakuni — 00.25 Topshirildi — 01.25

MANZILIMIZ:
100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar:
Malohat TOSHOVA, Faxriddin RAHIMOV.
Navbatchi muharrir:
Nasiba ERXONOVA.
Navbatchi:
Bobomurod XUDOYBERDIYEV.

1 2 3 4 5 6